

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra církevních dějin

Diplomová práce

Baptistický sbor v Pardubicích v letech 1922–1989

Vedoucí práce: ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Autor práce: Bc. Luděk Šíp

Studijní obor: Učitelství náboženství a etiky

Ročník: 4.

2011

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

23. března 2011

Děkuji vedoucímu diplomové práce ThDr. Rudolfu Svobodovi, Th.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH:

ÚVOD	6
1. Bratrská jednota baptistů	9
2. Vznik pardubického baptistického sboru	12
2.1 Pražský sbor do roku 1922	12
2.2 Pardubice - stanice pražského sboru	14
2.3. Pardubice - samostatný sbor	17
2.3.1 Členství ve sboru	18
3. Život sboru v letech 1922-1952	23
3.1 Stanice sboru a vývoj počtu členů	23
3.2 Služba dětem	25
3.3 Služba mládeži	26
3.4 Další aktivity sboru	28
3.5 Akce sboru	30
4. Kazatel Jan Řičař	34
4.1 Život a služba	34
4.1.1 Životopis do roku 1952	34
4.1.2 Kazatel sboru	36
4.1.3 Předseda BJB	37
4.2 Proces	38
4.3 Vězení	46
4.4 Další léta v Pardubicích	47
5. Život sboru v letech 1953-1989	52

5.1 Stanice sboru a vývoj počtu členů	52
5.2 Přehled sborového života	55
5.3 Služba dětem	62
5.4 Služba mládeži	62
5.5 Další aktivity sboru	63
5.6 Akce sboru	65
5.7 Kazatelé sboru	68
5.7.1 Artur Jersák	68
5.7.2 Jan Veselovský.....	69
5.7.3 Josef Daniel Průša	71
5.7.4 Karel Buba	72
5.7.5 Jaroslav Poloha	74
ZÁVĚR	76
SEZNAM LITERATURY	78
SEZNAM ZKRATEK	80
SEZNAM PŘÍLOH	81
PŘÍLOHY	82
ABSTRAKT	86
ABSTRACT	87

ÚVOD

Tato diplomová práce se věnuje historii baptistického sboru v Pardubicích v letech 1922–1989. Na území naší republiky existuje v současnosti 38 baptistických sborů, které jsou sdruženy v Bratrské jednotě baptistů (dále BJB). Také zde působí minimálně jeden baptistický sbor, který je nezávislý a není organizačně propojen s BJB. Historie pardubického sboru nebyla dosud zpracována. Výjimkou jsou sborové kroniky a kapitola v knize Historie sborů BJB.

Cílem této diplomové práce je poskytnout dostatečný vhled do okolností vzniku pardubického baptistického sboru, přiblížit jeho život a aktivity v zadaném časovém období. Tím může tato práce být vstupním materiálem, na jehož podkladě bude možné se zabývat i obdobím po roce 1990. Zároveň umožní podrobněji se zabývat událostmi a osobnostmi v této práci uvedenými. Pardubickému sboru pak může především poskytnout výchozí materiál k hlubšímu zkoumání své vlastní historie a zároveň otevírá příležitost vyrovnat se s bolestnými událostmi, zejména spojenými s kazatelem Řičařem. V tomto ohledu nechce být tato práce jen akademickým textem. Rovněž chce tato diplomová práce přinést fakta sborové historie a tak nahradit mýty a zkreslené údaje, které se již několik desetiletí předávají z generace na generaci.

Jak jsme uvedli, je tato práce ohraničena lety 1922 až 1989. Tento časový úsek není zvolen náhodně, ale má své opodstatnění. V roce 1922 vznikl samostatný baptistický sbor v Pardubicích. Historické období jsme omezili datem 1989 z důvodu následujících radikálních proměn české společnosti a v jejich důsledku i sboru. Velice jasně nám tuto proměnu a změnu dynamiky vývoje sboru ilustruje počet sloužících kazatelů. V období 1922 až 1989, tedy za 67 let, měl sbor 5 kazatelů. Od roku 1990 do roku 2010, tedy za 20 let, měl sbor také 5 kazatelů. V období po roce 1990 došlo i k odvolání kazatele sborem, tedy k praxi dříve snad ani nemyslitelné. Rovněž po roce 1990 řešil sbor nové problémy teologického směřování a vyrovnával se např. s průniky charismatického hnutí. Aby tedy práce měla jasnou strukturu a myšlenkový postup, bylo vhodné vytyčit právě období, kterým se zabýváme.

Základní literaturu použitou v této diplomové práci tvořily zejména knihy *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, *Historie sborů BJB* a také *Baptistické zásady*. Tato i další použitá literatura je uvedena v *Seznamu literatury*.

Přípravou k napsání této práce pak bylo studium archivních materiálů uložených v archivu sboru BJB v Pardubicích (dále Archiv BJB Pardubice). Jednalo se zejména o kroniky a výroční zprávy pro konference BJB, dopisy a další dokumenty. I díky zodpovědné práci prvního kazatele sboru se dochovalo mnoho listinných dokumentů, zejména z let 1922 až 1952, a to i přesto, že StB zabavila v roce 1952 značnou část sborového archivu. V následujících desetiletích je to s materiály výrazně horší. Jedním z důvodů byla obava členů sboru písemně zaznamenávat sborový život, aby tyto záznamy nebyly použity ke škodě sboru a jeho členů, tak jako v roce 1953 při procesu s kazatelem sboru.

Dalším zdrojem pak byly archivní materiály Výkonného výboru BJB (dále VV BJB) uložené v církevním archivu (dále Archiv VV BJB). Výroční zprávy sboru se nacházejí ve složkách konferencí z jednotlivých let. V tomto archivu je uložen i nepublikovaný rukopis Kristoslava Řičaře *Soudní procesy s vedoucími činiteli Bratrské jednoty baptistů v ČSR*. Tento rukopis byl zpracován pro VV BJB. Součástí Archivu VV BJB je i listinný materiál ze soudního procesu s představiteli BJB včetně záznamů výslechů, rozsudků a dalších úředních dokumentů.

Primárním zdrojem listinného materiálu k soudnímu procesu s kazatelem Řičářem je Archiv bezpečnostních sborů (dále ABS). Materiály poskytující vhled do souvislostí zmíněného soudního procesu, zejména s ohledem na postoje KSČ a státních úřadů k církvím, jsou uloženy v Národním archivu (dále NA) ve fondu Státního úřadu pro věci církevní (dále SÚC).

Strukturálně je práce rozdělena na dvě období. Přičemž na začátku práce se stručně seznámíme i s historií BJB na našem území a zmíníme také její teologické důrazy. První období zahrnuje léta 1922 až 1952. Tento časový úsek je ukončen zatčením kazatele Jana Řičaře. Po dobu těchto 30-ti let měl sbor jen jednoho kazatele. Přestože téma naší práce začíná vznikem sboru v roce 1922, je nutné se zabývat i okolnostmi, které k založení sboru vedly. Proto začínáme nástinem historie nejstaršího baptistického sboru na území Čech. Historii tohoto sboru ukončujeme právě rokem 1922, kdy vznikl samostatný sbor v Pardubicích. Ovšem vzniku samostatného sboru v Pardubicích ještě předcházelo několikaleté období, kdy byly Pardubice stanicí pražského sboru a také toto období v této práci reflektujeme. Druhé období pokračuje od roku 1953 do roku 1989. V této éře působili ve sboru 4 kazatelé.

Mezičlánkem je politický proces s kazatelem Řičářem, který byl zároveň předsedou BJB. Přestože byl Řičář souzen jako představitel BJB, mělo to naprosto zásadní dopad i na pardubický sbor. Zároveň se jedná o část historie, která zatím nebyla dostatečně reflektována a představena nejen v církvi, ale i širší veřejnosti. Právě proto má tato část významné místo v této diplomové práci.

Při zpracování tématu bylo postupováno metodou přímou a komparativní.

1 BRATRSKÁ JEDNOTA BAPTISTŮ

Bratrská jednota baptistů je společenstvím baptistických sborů na území České republiky.¹ Sbor v Pardubicích, kterému se věnuje tato práce, je součástí tohoto společenství.

Při zkoumání počátků působení baptistů na území Čech a Moravy bychom nejprve narazili na přítomnost anabaptistických skupin v 16. a 17. století, známých jako „*habáni*“.² Baptistické hnutí totiž navazuje na anabaptistické hnutí,³ které mělo počátky v 16. století ve Švýcarsku.

Ovšem přímo baptistická misie přišla na naše území v 19. století. Spjata byla se jmény německých misionářů Augustem Meereisem a Magnem Knappem, kteří sloužili Čechům žijícím v Polsku a působili i na území Čech. První český baptistický sbor byl založen v Hleděsebi u Veltrus v roce 1885.⁴ V další kapitole se budeme zabývat i počátky tohoto sboru.

Ještě v období monarchie vznikly další sbory v Broumově, Roudnici nad Labem, Jablonci a Brně. V roce 1919 utvořilo 9 sborů s asi 1300 členy uskupení nazvané Bratrská jednota Chelčického. Odkaz na Chelčického „*vytvořil myšlenkový most s českým předchůdcem reformace, který dříve než sami baptisté hlásal myšlenky, jež se později staly baptistům vlastní.*“⁵

Baptistické sbory byly pak od roku 1925 rozčleněny do žup (české, moravské a slovenské). V dalších letech vznikaly misijní prací nové sbory a po 2. světové válce v důsledku příchodu reemigrantů začaly vznikat další sbory zejména v pohraničí.⁶

S nástupem komunistů k moci v roce 1948 docházelo zejména pak v 50. letech k nucenému posunu od kongregačního zřízení k centralizovanému. Přestože režim perzekvoval baptistické představitele a kazatele, sbory tento tlak ustály.⁷ V 50. letech

---

¹ Srov. *Ústava BJB*, I. Úvodní ustanovení, bod 1. Praha: BJB, 1995.

² Srov. VYCHOPENĚ, P., KUCOVÁ, L., GONDÁŠ, J. *Baptistické zásady*, Praha: BJB, 2010. ISBN: neuveveno, s. 19.

³ Srov. Tamtéž, s. 27.

⁴ Srov. Tamtéž, s. 35.

⁵ Tamtéž, s. 38.

⁶ Srov. Tamtéž, s. 43.

⁷ Tamtéž, s. 45.

došlo také k přejmenování Bratrské jednoty Chelčického na Bratrskou jednotu baptistů. Po roce 1989 Jednota posílila kongregační prvky svého zřízení.⁸

Baptisté, na rozdíl od mnoha jiných církví a církevních uskupení, nemají závazné vyznání víry. V počátcích prvních baptistických sborů sehrálo nejvýznamnější roli *Vyznání víry u víře pokřtěných křesťanů, obyčejně Baptistů zvaných*. Publikaci vydal první baptistický kazatel a zakladatel pražského sboru Jindřich Novotný v roce 1886 vlastním nákladem.

Od roku 1995 má Bratrská jednota baptistů jako součást své Ústavy text *Zásady a stanoviska*, které vystihují současné věroučné důrazy. *Zásady a stanoviska* jsou vyjádřena dostatečně srozumitelně, a proto je na tomto místě uvedeme, ovšem s ohledem na rozsah textu v upravené formě:

1. *Nejvyšší autoritou naší víry a praxe je Ježíš Kristus, přítomný své církvi skrze Ducha svatého.*
2. *Písma Starého a Nového zákona jsou nám primárním pramenem a normou Božího zjevení v Kristu.*
3. *Jsme součástí v dějinách vzniklé církve Ježíše Krista a vyznáváme víru v jednoho Boha - Otce, Syna a Ducha svatého.*
4. *Za základní výraz křesťanského života pokládáme osobní víru v Ježíše Krista a jeho následování.*
5. *Konáme křest jako viditelné připojení k "tělu Kristovu".*
6. *Věříme, že všechny údy Kristovy církve mají podíl na stolu Páně.*
7. *Věříme, že každý místní sbor má svobodu a odpovědnost hledat a nalézat, co je Kristovou vůlí v jeho vlastním životě a díle.*
8. *Zastáváme zásadu "všeobecného kněžství věřících", podle níž jsou všechny údy sboru povolány ke službě.*
9. *Věříme, že vzájemný svazek uskutečněný v místním sboru vede k vytváření širších svazků mezi sbory a společenstvími sborů kdekoliv je to možné.*
10. *Věříme, že každý učedník Ježíše Krista je povolán být svědkem Boží vlády v Kristu, a že posláním církve je poslušně se podílet na tom, co Bůh koná ve světě.*
11. *Hájíme svobodu svědomí, a proto přijímáme i skutečnost, že mezi námi zůstávají rozdíly.*

---

⁸ VYCHOPEŇ, P., KUCOVÁ, L., GONDÁŠ, J. *Baptistické zásady*, s. 47.

12. Zasadujeme se o oddělení církve od státu, jež má svůj základ ve výlučnosti Kristovy vlády v církvi.

13. Jako křesťané žijeme v naději na Kristův příchod v slávě a na dovršení jeho vykupitelského díla skrze proměnu všeho stvoření.⁹

---

⁹ Srov. *Ústava BJB*, Příloha č.1 Zásady a stanoviska. Praha: BJB, 1995.

2 VZNIK PARDUBICKÉHO BAPTISTICKÉHO SBORU

2.1 PRAŽSKÝ SBOR DO ROKU 1922

Pardubický baptistický sbor hovoří sám o sobě jako o *dítku pražského sboru*.¹⁰ Je tedy nutné se nejprve seznámit se stručnou historií pražského baptistického sboru a okolnostmi, za kterých pardubický sbor vznikal.

Pražský baptistický sbor byl ustaven 25. března 1885 v Hleděsebi u Veltrus. V době svého ustavení měl 16 členů a jeho kazatelem byl zvolen Jindřich Novotný starší. Diakonom byl zvolen Václav Cineker, v jehož domě se konala shromáždění.

V roce 1886 se sbor začal shromažďovat přímo v Praze v modlitebně, která byla postavena v zahradě domu čp.157 v Jungmannově ulici ve Vršovicích. První slavnostní shromáždění v nové modlitebně se konalo 19. září 1886. Netrvalo dlouho a tato modlitebna byla uzavřena úřady a kazatel sboru odsouzen k pokutě 15 zlatých za konání nepovoleného shromáždění.¹¹ V následujících letech se pak sbor musel shromažďovat v domech svých členů na různých místech Prahy.

První stanice¹² pražského sboru vznikla již v roce 1889 v Rovném u Roudnice. Další pak v Bělé pod Bezdězem v roce 1893. Ve stejném roce se k pražskému sboru připojila skupinka baptistů z Broumova-Šonova. Sbor i nadále misijně působil na různých místech Prahy, kde se konala shromáždění. V této době se sbor schází v pronajatém domě v Hálkově ulici čp.52.¹³

První stanicí, která se osamostatnila, byla Roudnice. V roce 1899 byl v Roudnici ustaven samostatný baptistický sbor. Pražský sbor včetně svých stanic měl v tomto roce již 157 pokřtěných členů. Z toho bylo 80 členů české národnosti. Druhá polovina byla národnosti německé. V osamostatňování stanic pokračoval Broumov-Šonov, který se jako samostatný sbor oddělil v roce 1908. Tento sbor tvořili členové německé

---

¹⁰ Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č.1, *Zpráva za rok 1925*.

¹¹ Srov. *Historie sborů BJB v ČR*, Praha: BJB, 1994, ISBN: neuvedeno, s. 65.

¹² *Stanice* je označení pro místo, kde se intenzivně misijně pracuje a kde jsou již organizována pravidelná shromáždění. Život stanice je pak směřován k posílení místní práce a pozdějšímu vzniku samostatného sboru.

¹³ Srov. *Historie sborů BJB v ČR*, s. 65.

národnosti.¹⁴ Stanice v Bělé pod Bezdězem zůstávala i nadále součástí sboru, ale v roce 1909 získala a otevřela svou vlastní modlitebnu.¹⁵ Také pražský sbor intenzivně pociťoval potřebu větších prostor pro shromáždění.

V roce 1911 se sbor rozhodl zahájit sbírku na stavbu vlastní modlitebny, která bude zároveň zázemím pro spolupráci baptistických sborů v Čechách a na Moravě. V roce 1913 byl pro potřeby sboru zakoupen dům na náměstí Krále Jiřího z Poděbrad čp.84. Na velkém dvoře tohoto domu začala stavba nové modlitebny. Základní kámen byl slavnostně položen 25. března 1914, tedy přesně 29 let po založení sboru. Stavbu prováděl stavitel Dvořák na základě projektu architekta Bohumíra Kozáka, který pocházel z českobratrské církve.¹⁶ Architekt Kozák byl významným českým představitelem funkcionalismu. V počátcích své činnosti byl však velmi ovlivněn dekorativním kubismem. Stavby se však již nedožil kazatel sboru Jindřich Novotný, který v roce 1912 zemřel. Pro sbor to byla velká ztráta. Novým kazatelem se stal jeho syn Josef Novotný, který do této služby byl zvolen již v roce 1909. A právě Josef Novotný v časopisech Chelčický a Rozsévač v letech 1914, 1915 a 1916 komentoval průběh stavby i obtíže, které ji provázely:

„Dne 25. března 1914 v památný den našeho sboru mohli jsme s pomocí Boží položití základní kámen naší nové modlitebny – bylo to právě v den 29. jubilea našeho sboru. (Chelčický č. 1-2/1914)

Pergamen se zápisem historie sboru i domu a podpisy všech členů a přátel sboru byl zazděn pod základní kámen. Během stavby několikrát jsme viděli ochranu Boží před neštěstím. Bůh silný nám dosud vždy milostivě pomáhal a On neopustí nikdy. Válka zastihla nás právě, když jsme dostavovali – měli jsme pouze neomítnuté holé zdi. A rázem jsme byli odříznutí od bratří v cizině. Byla to těžká doba a často jsme mysli, že budeme muset ohlásit bankrot, ale Pán milostivě nám ze všeho pomohl. (Rozsévač č. 4/1916)

Nový rok 1915 jsme začali v nové modlitebně (mnohé není ještě dohotoveno, ale jsme Pánu vděční, že máme aspoň svůj stánek, útočiště před bouří) – křtem devíti duší.

---

¹⁴ Srov. *Historie sborů BJB*, s. 17.

¹⁵ Srov. *Tamtéž*, s. 67.

¹⁶ Srov. *Tamtéž*, s. 67.

Nechť tato smutná doba nás české a slovenské baptisty sblíží jako jednu rodinu. (Rozsévač č. 9/1915).“¹⁷

Josef Novotný pro časopis Rozsévač dále píše: „*Pražská modlitebna je jednou z nejkrásnějších protestantských modliteben v našem státě a varhany nemají konkurenta na českém Sióne. V roce 1916 jsme pokřtili dvaasedesát římských katolíků. V době nedostatku jsme zřídili sociální odbor. Nedělní škola přes pronásledování kvetla. Biblické hodiny, sesterská shromáždění a shromáždění v rodinách vyplnily celý týden, takže kdo chtěl, mohl denně navštěvovat shromáždění.*“¹⁸

Po skončení války odešel kazatel Josef Novotný do zahraničí. Po návštěvě několika evropských zemí zakotvil v USA. Jeho úkolem bylo obnovit vztahy s baptistickými jednotami, které byly válkou přerušeny. Novým kazatelem sboru se stal Josef Tolar. Velkým úkolem pro sbor bylo obnovení válkou přerušené misijní činnosti v místech sborových stanic a také v samotné Praze. V roce 1921 byla založena stanice v Turnově, kde se zahajovacího shromáždění účastnilo 200 věřících.

Činností Josefa Novotného v USA sbor získal finanční pomoc od Jižní baptistické konvence na dokončení stavby modlitebny na Vinohradech. Tato pomoc umožnila sboru zaplatit i dluhy vzniklé při stavbě. Modlitebna byla včetně vnitřního vybavení dokončena v roce 1921. Slavnostně byla otevřena 4. prosince 1921.¹⁹

V souvislosti s rozvojem misijní služby na stanicích sboru požádala stanice v Pardubicích dne 1. ledna 1922 o osamostatnění. 19. června 1922 byla pardubická stanice ustavena samostatným sborem.²⁰ Kazatelem sboru byl zvolen Jan Řičař.

2.2 PARDUBICE – STANICE PRAŽSKÉHO SBORU

Misijní práce v Pardubicích se datuje od roku 1914 a je spjata se jménem Františka Pokorného. František Pokorný byl pomocným kazatelem pražského sboru. Ve své službě se zaměřil zejména na misijní aktivity v okolí Prahy a ve východních Čechách. Podle záznamů v kronice pardubického sboru: „*Krátce před první světovou válkou*

---

¹⁷ *Historie sborů BJB*, s. 67.

¹⁸ *Tamtéž*, s. 68.

¹⁹ *Srov. Tamtéž*, s. 68.

²⁰ *Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 2, s. 2.*

vznikla v Pardubicích malá stanice pražského sboru v soukromém bytě paní Janebové v domě čp.474 na Masarykově třídě tzv. Na Skřivánku.²¹ Ovšem v rozporu s kronikou uvádí Vaclav Vojta ve své knize *Czechoslovak baptists* jako počátek misijní práce Františka Pokorného v Pardubicích rok 1916.²² Životopis kazatele Jana Řičaře v knize *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů* však také uvádí rok 1914.²³ Přes rozdílné datování Vojty, můžeme přesvědčivě za počátek baptistické misijní práce v Pardubicích považovat rok 1914. Nelze však ještě hovořit o vytvoření stanice pražského sboru, v roce 1914 se začínají konat jen první nepravidelná setkání v domě paní Janebové. Při těchto setkáních však přijal víru student Jan Řičař, který bydlel v podnájmu u paní Janebové. Vojta s ohledem na další vývoj misijní práce označuje Řičaře za významného konvertitu.²⁴

Shromáždění v domě paní Janebové se konala v průběhu války a v roce 1916 nabyla takové pravidelnosti, že byla v Pardubicích založena stanice pražského baptistického sboru. To mohlo vést Vojtu k uvádění roku 1916 jako počátku misijní činnosti v Pardubicích. V roce 1915 navštívil Jan Řičař²⁵ se svou snoubenkou Marií Janebovou, dcerou paní Janebové, poprvé pražský sbor. Následující rok o svatodušních svátcích byl Jan Řičař i Marie Janebová pokřtěni v pražské modlitebně a stali se členy pražského baptistického sboru. Jan Řičař ve své zprávě pro výroční konferenci Bratrské jednoty Chelčického (baptistů) v roce 1938 k tomuto uvádí: „*Sbor Pardubice je dítkem sboru Praha-Vinohrady, jehož základy byly položeny křtem sv. br. Jana Řičaře a jeho snoubenky ses. Marie Janebové o svatodušních svátcích 1916.*“²⁶

V Pardubicích byla zavedena pravidelná nedělní shromáždění a ve čtvrtek biblické hodiny. Tradice čtvrteční biblické hodiny od té doby jen s občasným vynuceným přerušením, např. v době války, pokračuje až do současnosti. Shromáždění se dále konala v bytě paní Janebové.

---

²¹ Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 1.

²² Srov. VOJTA, V. *Czechoslovak baptists*. Minneapolis: 1941, ISBN: nevedeno, s. 59.

²³ Srov. VYCHOPENĚ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, Brno: VV BJB, 2005, ISBN: nevedeno, s. 110.

²⁴ Srov. VOJTA, V. *Czechoslovak baptists*, s. 59.

²⁵ Je nutno uvést, že v literatuře je velmi často nesprávně uváděno jméno ŘÍČAŘ. Tuto chybu obsahuje mnoho pozdějších dokumentů i kniha *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*. v některých případech se setkáváme i s pozměněním jména na ŘÍČAN.

²⁶ Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 2, s. 10. Dále také: Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č.1, *Zpráva za rok 1925*.

V roce 1916 měla malá skupinka baptistů v Pardubicích příležitost několik měsíců naslouchat kázáním pražského kazatele Josefa Tolara. Ten byl jako raněný voják hospitalizován v pardubické nemocnici. V neděli 26. listopadu 1916 vysluhoval spolu s Josefem Novotným pardubickému shromáždění Večeři Páně. Následně byl Josef Tolar přemístěn do jiného města.²⁷

V roce 1917 vstoupil Jan Řičař do manželského svazku s Marií Janebovou. Bydleli v bytě ve stejném domě jako paní Janebová. V jejich bytě se pak konala shromáždění i biblické hodiny. Přerušena musela být shromáždění v době od dubna do června 1918, kdy Řičař nastoupil vojenskou službu. V červenci byl přeložen do vojenské nemocnice v Pardubicích a shromáždění byla obnovena.

V roce 1919 opustil Řičař Pardubice a na výzvu generálního tajemníka Světového svazu baptistů Dr. Rushbrooka se začal připravovat na kazatelskou službu. Absolvoval seminář ve švýcarském Chrischone. Na výroční konferenci Bratrské jednoty Chelčického (baptistů) v říjnu 1921 byl ordinován²⁸ za kazatele. Jednota mu nabídla pokračovat v práci v Pardubicích.²⁹ Řičař začíná pardubické baptisty připravovat na ustavení samostatného sboru. Žádost o osamostatnění podala Pardubická stanice 1. ledna 1922 svému mateřskému sboru v Praze. Přípravy na osamostatnění trvaly do 19.června 1922.

Ačkoliv byl Řičař ve Švýcarsku,³⁰ podílel se radami na zakoupení domu pro pardubické *bratrstvo*.³¹ Návštěvnost shromáždění již přesahovala kapacitu a možnosti bytu Řičařů. Dům čp.521 ve Sladkovského ulici byl zakoupen v roce 1921. Kupní cena byla 85.000 Kč. Peníze ke koupi zapůjčila Bratrská jednota Chelčického. Sbor, který nedlouho na to vznikl, tyto finanční prostředky další léta splácel.

Zajímavostí tohoto domu je jeho umístění. Nachází se nejen ve stejné ulici jako kostel Českobratrské církve evangelické, ale je od kostela vzdálen pouhých 30 metrů.

---

²⁷ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 3.

²⁸ *Ordinaci* popisuje Základ a řád ordinované služby, který je přílohou k Ústavě BJB takto: „Ordinace byla chápána jako ratifikace Božího povolání. Její kandidáti získávali nejprve kazatelskou licenci. Před vlastní ordinací (tj. "zřízením" ke konkrétní službě na konkrétním místě) byli ještě zkoušeni komisí (radou) složenou ze zástupců jiných baptistických sborů.... Vlastní ordinační akt je veřejným uznáním povolání a pověření v duchovní službě.“ Srov. *Základ a řád ordinované služby*. Praha: BJB, 1997.

²⁹ Srov. VYCHOPENĚ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 110.

³⁰ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 13.

³¹ Výraz „*bratrstvo*“ se v archivních materiálech pardubického sboru objevuje velmi často. V materiálech jako např. *Protokoly sborových schůzí* se však neuzívá nebo jen sporadicky. Častěji se objevuje v kronikách a zprávách z 50. let a později.

Ve vzdálenosti 30 metrů v opačném směru se pak nachází fara českobratrského sboru. Baptistická modlitebna je tedy umístěna mezi kostelem a farou českobratrské církve.³²

Pro pardubické bratrstvo bylo pořízení vlastní modlitebny významným milníkem. Přestože se v dalších letech objevovaly návrhy na zakoupení většího domu, vždy se sbor rozhodl zůstat ve své první a dosud jediné modlitebně.³³ V domě bylo nutné odvést mnoho práce. Z naprosté většiny byly všechny úpravy prováděny svépomocí členů sboru a dobrovolníky z jiných baptistických sborů. Dispozice byly určeny takto: přízemí domu tvořila modlitebna a malý sál pro biblické hodiny, dále pokoj pro hosty, prvním patře pak byl vytvořen byt pro kazatele a kancelář. Nová modlitebna byla slavnostně otevřena dne 11. listopadu 1921 za účasti všech pardubických baptistů a mnoha přátel. Přítomni byli zástupci městských úřadů. Slavnostní shromáždění vedl kazatel Josef Novotný a součástí byla rovněž instalace nového kazatele Jan Řičaře.³⁴ V této době měla pardubická stanice 31 pokřtěných členů a misijní práce se úspěšně rozvíjela.

2.3 PARDUBICE - SAMOSTATNÝ SBOR

Ještě před osamostatněním pardubického sboru, byl v Pardubicích vykonán první veřejný baptistický křest. Stalo se tak 21. června 1921. Datum bylo záměrně stanoveno na den 300. výročí od popravy českých Pánů na Staroměstském náměstí. Místem křtu byla řeka Chrudimka. Křtěnců bylo 13 a křest vykonal Dr. Jindřich Procházka, pozdější ředitel Baptistického teologického semináře v Praze. Veřejný křest v řece byl pro obyvatele Pardubic skutečně neobvyklou událostí a podle dochovaných zpráv křtu

---

³² Toto umístění vede i k časté záměně mezi baptistickou modlitebnou a evangelickým kostelem. Nežtídko se stávalo a dosud stává, že návštěvník bohoslužby zjistí až v jejím průběhu, že je v jiném kostele, než zamýšlel. K této zaměnitelnosti přispívá i fakt, že pardubičtí baptisté mají zažitě označení „kostel“ pro svou modlitebnu. V českém baptistickém prostředí je to velmi nezvyklé označení. V Pardubicích je však doložitelné již od 60. let a lze předpokládat, že se užívalo již dříve.

³³ Návrhy na vybudování nové modlitebny se objevovaly zejména v době, kdy sbor měl více než 70 členů. I v současnosti však sbor zvažuje, zda umístění modlitebny je vhodné, zejména z misijních důvodů.

³⁴ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kniha protokolů - kniha č. 1, 1921, s. 4.

přihlíželo okolo 2000 až 3000 osob.³⁵ Údaj o počtu přihlížejících však může být nadnesený.³⁶

Pardubický sbor byl oficiálně osamostatněn 19. června 1922. Přesto již od slavnostního otevření modlitebny 11. listopadu 1921 začal sbor žít samostatným životem. V tento den byl za kazatele sboru instalován³⁷ Jan Řičař. Pardubická stanice pražského sboru požádala svůj sbor o osamostatnění 1. ledna 1922. Vyřizování nutných formalit a trvalo právě do 19. června 1922.

Nově ustavený sbor měl 31 pokřtěných členů. Ke sboru však patřili také děti, mládež a přátelé sboru.

2.3.1 ČLENSTVÍ VE SBORU

Sbor zahájil svou vlastní samostatnou existenci s počtem 31 pokřtěných členů. Členem baptistického sboru se pak mohl stát věřící, který prožil obrácení a svou víru vyznal ve křtu ponořením. Pro první baptistické sbory v Českých zemích byla podkladem pro způsob spravování svého sboru publikace *Vyznání víry u víře pokřtěných křesťanů, obvyčejně Baptistů zvaných*. Publikaci vydal první baptistický kazatel a zakladatel pražského sboru Jindřich Novotný v roce 1886 vlastním nákladem. Toto *Vyznání* vzniklo překladem z německého textu Gerharda Onckena a později bylo velmi rozšířené mezi evropskými baptisty. *Vyznání* se nestalo závazným ani pro pražský sbor, ani pro jiné české baptisty, to by odporovalo samotným baptistickým zásadám.³⁸ Přesto obsahuje důrazy, které první čeští baptisté převážně zastávali. Pro pochopení nejen věrouky, ale i praktické správy baptistických sborů je nezbytné se s nimi seznámit. Ve vztahu k členství v církvi jsou pro naši práci podstatné články *o křtu svatém* a *o církvi*. V článku 8 a 10 *Vyznání* uvádí:

---

³⁵ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 2, s. 4.

³⁶ Údaj o počtu přihlížejících se objevuje poprvé v roce 1922 a uvádí počet více než 2000. V roce 1925 ve zprávě kazatele Řičaře je již uvedeno 3000. Ovšem jiné zdroje uvádějí i později počet okolo 2000 přihlížejících. Přesný údaj nakonec není podstatný. Jen dokládá zájem obyvatel o v Pardubicích dosud nevídanou událost.

³⁷ *Instalace* je pojem, který v české baptistické tradici vyjadřuje uvedení do služby na konkrétním místě. Kazatel je instalován na konkrétní sbor jako jeho kazatel. Praxe instalování kazatele však není v BJB písemně kodifikována.

³⁸ VYCHOPEŇ, P., KUCOVÁ, L., GONDÁŠ, J. *Baptistické zásady*, s. 35.

„O křtu svatém. Věříme, že Kristem ustanovený křest svatý, jenž až do jeho příchodu pro věřící lid trvati má, dle určitých výpovědí Nového Zákona v tom pozůstává, že křténec od služebníka Páně k tomu zřízeného ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého pod vodu ponořen a z této zase vyzdvižen býti má. Jen takto vykoná se na řízení Boží a z řízení Kristovo podrží svůj hluboký, původní význam. V písmě svatém jsou též velmi určitě vyznačeny osoby, jež se tomuto na řízení podrobili a tohoto prostředku milosti uchopiti mají, totiž lidé, jednostejně z kteréhokoli národa, kteří skrze evangelium a svobodnou milost Boží od svých hříchů ku Kristu se obrátili a v Něho z celého srdce co svého Spasitele uvěřili.

Křest jest prvotný plod víry a lásky ku Kristu, podrobení se poslušenství Páně a vstup do Jeho církve, jsa zároveň slavným vyjádřením a vyznáním hříšníka, strašlivost hříchu svého a zatracení hodnost' poznavšího, že veškerou svou naději skládá jedině v smrt' a vzkříšení Ježíše Krista, v Něhož co ve svého Vykupitele z klatby a odplaty hříchu věří - že se tělem duší Kristu odevzdává a Jej obléká co svou spravedlnost' a sílu - že svého starého člověka pohřbívá a s Kristem v novotě života choditi chce.

Křest jest též slavnostní osvědčení nímž Bůh věřícímu u víře pokřtěnému ujištění dává, že jest vštípen v Krista Ježíše, a že tudíž s Ním zemřel, pohřben jest a z mrtvých vstal, že hříchové jeho obmyti jsou, stana se takto milým dítkem Božím, v němž se Otcí dobře zalíbilo. Křest svatý má v pokřtěném určitěji a mocněji vyvolati ono vědomí, že jest vykoupen a spasen, což Bůh Duchem svatým zpečetiti chce, avšak pouze tam, kde tento Duch svatý pravou, spasitelnou víru v Syna Božího, jakož i v moc smrti a vzkříšení Jeho byl vzbudil.

Křest svatý má tu zvláštnost', že pouze jedenkrát vykonán býti má, kdežto se ostatní prostředky milosti v životě křesťana opakují a obnovují; jest tudíž obzvláště zapotřebí, aby tento prostředek milosti právě v smyslu písma svatého řádně vykonán byl.³⁹

O církvi Páně. Skrze křest svatý jsme přijati do církve Kristovy na zemi, kterouž pro nás Pán jakožto prostředek milosti ustanovil. K rozkazu Ježíše Krista a jeho apoštolů, jakož i po příkladu časů apoštolských, i aby všechna ustanovení Nového Zákona konána býti mohla, jest poviností každého k Bohu obráceného věřícího, ne aby sám pro sebe zvláště zde byl, nýbrž aby se s ostatními ucedlníky Páně spojil co úd jednoho těla, co živý kámen jediného domu Božího, aby se takto všickni navzájem vzdělávali, potěšovali

---

³⁹ Vyznání u víře pokřtěných křesťanů, obvykle baptistů zvaných. Praha: Nákladem Jindřicha Novotného, 1886. ISBN: neuvedeno, Článek 8.

a jedni druhým na cestě spasení pomáhali a v učení apoštolském, lámání chleba a na modlitbách zůstávali. Takovéto dle slova Božího z řízené spojení pravých učedníků Kristových tvoří křesťanskou církev. Nezměnitelným pravidlem a vodítkem církve jest Nový Zákon.“⁴⁰

Je zřejmé, že křest je pro členství v baptistickém sboru naprosto zásadním předpokladem. Pomiňme obtíže tohoto teologického chápání ve vztahu k jiným církvím a možnostem užší ekumenické spolupráce. To není předmětem této práce.

V souvislosti s baptistickou teologií a praxí křtu připomeňme, že první baptistický křest na veřejnosti v Pardubicích, o kterém píšeme v předcházející kapitole, vzbudil velký zájem mezi obyvateli města. Ovšem většina křtů čekatelů členství se konala v baptisteriích modliteben, zejména v té pražské.

Členem sboru se tedy mohl stát jen takto pokřtěný věřící, který svou víru vyznal a dosvědčoval svým životem. Rozpoznání bylo úkolem nejen kazatele, ale nakonec celého sboru, který o přijetí či nepřijetí rozhodoval.

Zároveň je nutné si uvědomit, že relativně nízký počet členů baptistického sboru ve srovnání s lidovými církvemi zároveň vyjadřuje společenství aktivních křesťanů. A takto pojímaná pravidla sborového života vedou k tomu, že počet účastníků bohoslužeb a dalších aktivit sboru často převyšuje počet samotných členů sboru. Když uvažujeme nad životem baptistického sboru, tak vždy musíme vidět nejen počet členů sboru, ale také přátele a rodiny členů. Ti všichni pak tvoří sborové společenství.

Ve vztahu k členství ve sboru musíme uvést, že baptistický sbor je spravován způsobem, který je formálně blízký demokratickému zřízení. Nejvyšším rozhodovacím orgánem sboru je sborová schůze členů sboru. Jsou to členové sboru, kteří volí svého kazatele a další sborové služebníky. Předpokladem je vždy splnění nároku Písma svatého. Baptistický sbor nedělí své členy do třídy duchovenské a laické. Každý člen sboru může být sborem pověřen k jakémukoliv úkolu a službě. Ve *Vyznání* uvádí Novotný k tématu správy sboru toto:

„Úřady v církvi. Jedině sám Pán Ježíš Kristus jest hlava církve; viditelných hlav na zemi církev nezná. Církev volí z počtu svých údů starší, učitele a služebníky, kteří se ordinací v jich úřad uvádí. Pod slovem ordinace vyrozumíváme způsob, kterému nás písmo svaté učí, že totiž od sboru k službě zvolené osoby od starších téhož aneb jiného sboru vzkládáním rukou a modlitbou k dílu povolání svého zřízeny jsou.

---

⁴⁰ *Vyznání u víře pokřtěných křesťanů, obvykle baptistů zvaných. Článek 10.*

V ohledu časného života zůstanou jako před tím kázni sboru podrobeni, avšak se zřetelem k 1 Tim. 5,19.

Starší a učitelé. Jakéhos stupně důstojnosti mezi staršími a učiteli neznáme, majíce za to, že pojmenování písma svatého, jako biskup, kazatel atd. žádné stupně hodnosti neoznačuje.

Učené vědomosti považujeme při těchto úřadech za žádoucí, nikoliv však za nezbytné, berouce přede vším hlavní zřetel k podmínce vyslovené v Jan. 21,15-17 a k vlastnostem a spůsobilostem v epištolách sv. Pavla vyžadovaným.

Starší předsedají v sborových shromážděních, kteréž i řídí, majíce zároveň uloženo usnešení sboru v skutek uvést. Mimo to jsou k věrné péči o jednotlivé duše zavázáni.

Učitelé jsou oprávněni a povinni kázati v bohoslužebných shromážděních. Ohledně evangelické čistoty učebných přednášek a výkladů stojí pod dozorem celého sboru, jenž kazatele v případě, že by se od učení evangelia, jak v tomto vyznání víry vyznačeno, vzdálil, a při své odchylce vůči všemu napomenutí setrval, z úřadu jeho ihned odstraniti může.

Křest svatý a svatou večeři Páně spravují starší jakož i učitelé. Úřad staršího a úřad učitele jest často v jedné osobě sloučen.

Jakkoliv se s těmito úřady dobře srovnává, zanáší-li se starší neb učitel nějakým časným zaměstnáním, tož jest přece za jistých poměrů žádoucí věnovati se výhradně svému duchovnímu úřadu. V případě, že by si toho církev přála, jest rovněž rozkazy Božími zavázána, poskytnouti jemu slušné, silám jeho přiměřené podpory na výživu.

Služebníci. Diakonové (jáhnové) čili služebníci sboru musí míti vlastnosti v písmě svatém vyznačené, majíce za úkol podporovati starších a učitelů v jich úřadě, zejména pak obstarávati časné záležitosti církve.

Povinnosti údů. Povinnosti údů církve pozůstávají ve vzájemné srdečné lásce, v živém účinném účastenství nejen pokud se týče duchovního prospěchu, ale i co do tělesného blaha všech, v svědomitém užívání darů milosti a v plnění předpisů, kteréž Pán co hlava církve, pro tuto ustanovil. Obzvláště jest povinností každého úda účastniti se svaté večeře Páně a býti pravidelně přítomen v shromážděních, církví na den Páně jakož i na kterýkoliv den v týdnu ustanovených. Jen v případě nejvyšší nutnosti aneb následkem postihnuvší jej nemoce může se člen sboru slavnosti svaté večeře Páně aneb návštěvy bohoslužebných shromáždění, zejména ale sborových shromáždění, zdržeti.

Hlasování. V poradných shromážděních sboru vyřizují se všechny záležitosti, pokud možno, hlasováním. Při hlasování má hlas každého úda stejnou váhu a rozhodnutí děje se většinou hlasů. Takovému rozhodnutí musí se menšina ochotně podrobiti, jelikož svobodu a řád v domě Božím jiným způsobem udržeti nelze.

Přijímání nových údů. Přijmutí nového úda do sboru děje se jen po předcházejícím poznání jeho stavu duchovního, když byl před církví vyznání víry složil, a sice odhlasováním. Při takovémto odhlasování jest jednotnost hlasů velice žádoucí.⁴¹

Články *Vyznání* byly pro pardubický sbor velmi důležité. Jak vyplývá ze sborových kronik, bylo povinností každého zájemce o členství znát text *Vyznání* a vyjádřit s ním shodu. *Vyznání* se pak používalo jako součást katechetické přípravy ke křtu.⁴²

---

⁴¹ *Vyznání u víře pokřtěných křesťanů, obvykle baptistů zvaných. Článek 10.*

⁴² Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 18.

3 ŽIVOT SBORU V LETECH 1922–1952

3.1 STANICE SBORU A VÝVOJ POČTU ČLENŮ SBORU

Jak jsme již uvedli, sbor měl při svém osamostatnění 31 členů. Počet členů postupně narůstal v souvislosti s rozvojem misijní práce v Pardubicích a na stanicích sboru. Při svém osamostatnění měl sbor stanice v České Třebové, Horním Jelení a v Čepí.⁴³ Stanice v České Třebové vznikla službou pražského sboru a z geografického hlediska byla po osamostatnění přiřčleněna k pardubickému sboru. Stanice v Horním Jelení a Čepí, byly spjaty již více se službou kazatele Řičaře.

Počet členů sboru stoupal ve 20. letech velmi výrazně, jak dokládají následující údaje.⁴⁴ V roce 1924 měl sbor 68 pokřtěných členů a 15 katechumenů tedy čekatelů členství.

Nejvyššího počtu členů v celé své dosavadní historii dosáhl sbor v roce 1926, kdy měl 105 členů. V roce 1926 bylo členstvo rozloženo takto:

- Česká Třebová: 18 členů
- Horním Jelení: 10 členů
- Čepí: 31 členů
- Pardubice: 46 členů.⁴⁵

V následujícím roce 1927 klesl počet členů na 102, při rozložení členů:

- Česká Třebová: 18 členů
- Horním Jelení: 6 členů
- Čepí: 29 členů
- Pardubice: 49 členů.⁴⁶

---

⁴³ Srov. *Historie sborů BJB*, s. 70.

⁴⁴ Ani *Kroniky* ani *Zprávy o činnosti sboru* neobsahují statistické údaje pro každý rok v předmětném období. Uvádíme tedy pouze ty roky, které obsahují statistiku počtu členů sboru. Počet členů ovlivnilo i přestupové hnutí, ale přesný počet není ve statistice odlišen.

⁴⁵ Archiv BJB Pardubice, *Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, Zpráva za rok 1926*.

⁴⁶ Srov. *Tamtéž, Zpráva za rok 1927*.

V roce 1929 klesl počet členů na 92.⁴⁷ Ve 30. letech se počet členů pohybuje od 80 do 100. Např. V roce 1932 je to 82 členů, v roce 1934 87 členů, v roce 1935 pak 83 členů. V roce 1938 byl počet členů sboru 69. Příčinou úbytku byl zejména odchod členů, kteří ke sboru přistoupili v rámci přestupového hnutí ve 20. letech. Dále úmrtí členů sboru a stěhování do jiných měst.⁴⁸

V roce 1930 sbor založil další stanici a to v Pelechově, části obce Lipoltice. V roce 1931 se další sborovou stanicí stala Dolní Dobrouč v okrese Ústí nad Orlicí. Shromáždění se tam konala zpravidla 1× za měsíc a kázáním sloužil kazatel Řičař. Nová stanice byla založena i v Pardubičkách (městská část Pardubic). I zde se konala pravidelná shromáždění 1× za měsíc. Ve stejném roce vznikla stanice v Popkovicích, kde se však shromáždění konala nepravidelně.⁴⁹

V roce 1935 byla postupně ukončena misijní práce v Dolní Dobrouči. Důvodem bylo odstěhování rodiny Rudolfa Brokeše na Slovensko. V té době tvořila dobroučské členstvo baptistického sboru právě jeho rodina. Nově však byla zahájena práce ve Vysoké nad Labem. Tato práce byla spjatá se službou místního občana, pana Dublijaka.

V době 2. světové války zůstal počet stanic nezměněný. Náboženská činnost však byla velmi omezena. Přesto nedošlo ani k dalšímu poklesu členů sboru. Období války není v archivních materiálech podrobně zaznamenáno. Není však ani žádný záznam, že by kazatel Řičař přestal být veřejně činný. Jeden ze záznamů v kronice navíc zmiňuje zájem Gestapa o osobu Řičaře. Také otázka zapojení se členů sboru do protinacistického odboje by měla být předmětem zkoumání. Některé informace, zejména ze stanice v Horním Jelení, tomu nasvědčují.⁵⁰

V poválečných letech se nejen kazatel Řičař, ale celé sborové společenství pustilo do obnovy misijní činnosti.

Do roku 1948 měl sbor již 11 stanic:

- Česká Třebová
- Horní Jelení
- Vysoká nad Labem
- Marokovice

---

⁴⁷ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, *Zpráva za rok 1929*.

⁴⁸ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 14.

⁴⁹ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, *Zpráva za rok 1931*.

⁵⁰ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 21.

- Rtyně
- Veliny
- Holice
- Svítkov
- Hlinsko
- Čáslav
- Popkovice.

V roce 1952 měl sbor 100 pokřtěných členů a 10 čekatelů.⁵¹

3.2 SLUŽBA DĚTEM

Součástí sborového společenství byly děti. Ve většině se jednalo o děti členů nebo přátel sboru. Služba dětem byla realizována formou nedělní školy, která se konala v nedělní dopoledne. Zpočátku děti učil kazatel Řičař, ale postupně přibývalo dalších učitelů.

V prvních letech sborového života měl sbor jednu nedělní školu v pardubické modlitebně. Postupně se přidala nedělní škola v České Třebové, Horním Jelení, Čepí a v Pardubičkách. V závislosti na počtu dětí se měnil i počet nedělních škol. Obvykle měl sbor 3 nedělní školy v každém roce.⁵²

Učiteli nedělní školy byli: Jan Řičař, Marie Janebová, Bohuslav Malata, Josef Plecháček. Ve vyučování pomáhali pak další členové sboru podle potřeby.⁵³

Účel nedělní školy vyjádřil kazatel Řičař ve *Zprávě o činnosti sboru* za rok 1926 takto:

„Při výchově dětí bylo hlavně dbáno, aby si již ve svých útlých letech zamilovali Pána Ježíše a seznamovali se s potřebnými pravdami křesťanství a ty aby v nich rostly i do jejich života. Práce mezi dětmi byla radostná a požehnaná. Bylo shledáno jakou velikou cenu má výchova v rodině. Neboť byla zřejmá pilnost těch dětí, na které rodiče dbají, aby byly správně vychovány.

⁵¹ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 2, s. 17.

⁵² V roce založení sboru tedy 1922 měl sbor 2 nedělní školy. Naproti tomu v roce 1930 byla zřízena ještě další pobočka na stanici v Popkovicích a celkový počet nedělních škol byl 4.

⁵³ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 11.

Základem nedělní školy zůstává vždy výchova dítěte slovem Božím. Užíváme všech prostředků, abychom v souhlasu s duchem slova Božího a naším cílem na dítě co nejúčinněji působili.

*Míníme do programu vzítí dětské slavnosti, které v účelně zařízené škole nedělní nesmí scházeti. Tyto jsou přirozeně poutem mezi rodinami a školou. Srdečná účast a vděčnost dítěte, nevypsitelný půvab takových slavností, ať už jsou to vánoční nebo kterékoliv jiné, vytváří ve sboru citové ovzduší pro duchovní práci nejpříznivější. Nedělní škola vzkypřuje půdu sboru.*⁵⁴

Každoročně se nedělní školy účastnilo 35–65 dětí. Celkem v předmětném období absolvovalo nedělní školu více než 200 dětí.⁵⁵

Minimálně od roku 1932 do roku 1937 měl kazatel Řičař možnost k výuce náboženství na školách v Pardubicích, v Horním Jelení a v České Třebové.⁵⁶ v Pardubicích se výuka konala v sobotu odpoledne. Děti byly rozděleny na dvě třídy. První třída byla určena pro školy obecné, druhá třída pro školy měšťanské a střední.⁵⁷

3.3 SLUŽBA MLÁDEŽI

Od počátku vzniku sboru byla mládež hybnou silou nového sboru.⁵⁸ Mládež se setkávala pravidelně v úterý večer. Nejprve od 19.30 hodin a od roku 1933 od 20.00 hodin. Mládež se organizovala ve Sdružení mládeže Bratrské jednoty Chelčického již od roku 1920. Setkání mládeže vedl kazatel Řičař.

„Ve schůzkách byli účastníci seznamováni s Písmem svatým, jeho čtením a výkladem. Vyučování o způsobu mravného chování. Vyučování byli také modlitbám. V letních měsících chodilo se ven do přírody, lesů a parků. Občas se konal i nějaký

---

⁵⁴ Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, *Svolání výroční členské schůze 1927.*

⁵⁵ Přesný počet není možné zjistit. Uvedené počty vycházejí z kronik, ze zpráv o činnosti sboru a z protokolů členských schůzí.

⁵⁶ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, *Zpráva za rok 1937.*

⁵⁷ V roce 1934 se výuky účastnilo 14 dětí v obou třídách. Ze stanic není v archivních materiálech více informací.

⁵⁸ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 2, s. 5.

*zájezd do Horního Jelení, Vysokého Mýta, Železného Brodu a Pelechova. Bylo to utěšené společenství mladých duší! Zpěv a hudba byla rovněž s nadšením pěstována.*⁵⁹

Počet členů sdružení mládeže byl v roce 1924 již 44. Sdružení mládeže si jako své heslo stanovilo biblický verš: „*Pamatuj na Stvořitele svého ve dnech mladosti své, prvé než nastanou dnové zlí a přiblíží se léta, o nichž díš: Nemám v nich zalíbení.*“⁶⁰

Každý člen sdružení mládeže při svém vstupu musel napsat své vyznání víry. Psalo se na kartičku, která byla zakládána do kroniky sdružení mládeže. Toto vyznání víry obvykle obsahovalo biblický text a vlastní myšlenku. Např. Emilie Černíková uvedla ve svém vyznání víry toto:

„Já jsem ta cesta i pravda i život. Žádný nepřichází k Otci než skrze mne. J 14,6.

Emilie Černíková, narozena 12. 8. 1900 v Trojovicích v Čechách.

Členství ve Sdružení mládeže Bratrské jednoty Chelčického v Pardubicích bylo mi uděleno hned při založení r. 1920.

*Chci s pomocí Boží držet pravdu věrně až do smrti!*⁶¹

Dne 9. září 1924 se v Pardubicích konal Den mládeže pod heslem „*Mládí v díle Božím*“. Přednášku a kázání na uvedené téma měl kazatel Řičař v dopoledním shromáždění. Odpoledne se pak konala vlastní slavnost mládeže. *Modlitebna zněla hudbou a zpěvem, recitacemi básní i vyprávěním mladých o zkušenostech z dovolených a prázdnin. Slavnost byla zakončena křtem.*⁶²

Při setkáních mládeže promlouvali zajímaví hosté, např. Dr. Jindřich Procházka, kazatel Jan Mikulenčák, kazatel František Kolátor. Kazatel Řičař zajišťoval mládeži i odborné přednášky. Např. V roce 1934 lékařskou přednášku Dr. Hoščálka.⁶³

Sdružení mládeže ve sboru působilo po celou dobu předmětného období.

---

⁵⁹ Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 14.

⁶⁰ Tamtéž, s. 15.

⁶¹ Srov. Tamtéž, s. 16

⁶² Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, *Zpráva ze Dne mládeže 1924.*

⁶³ Srov. Tamtéž, *Zpráva za rok 1934.*

3.4 DALŠÍ AKTIVITY SBORU

V této kapitole se seznámíme s přehledem dalších sborových aktivit konaných v období let 1922–1952.

a) Dorost

- Do aktivit dorostu byli zapojeni mladí ze sdružení mládeže ve věku 12–18 let.
- Dorost se scházel každé nedělní ráno od 6 do 8 hodin.
- Dorost konal misijní „*dýchánky*“ zaměřené na věkově odpovídající mladé.
- Program setkání si sestavovali členové dorostu pod dohledem členů sdružení mládeže.⁶⁴

b) Sesterský kroužek

- Kroužek se setkával ve středu odpoledne. V průběhu setkání se sestry věnovaly šití a ručnímu vyrábění. Setkání byla zakončena modlitební chvílí.
- Výrobky sester se pak prodávaly na „*bazaru*“. Výtěžek bazaru byl dáván do sborové pokladny ke konání *dobrého díla*.⁶⁵
- Každoročně kroužek pořádal rovněž předvánoční bazar s výtěžkem věnovaným na dobročinné účely.
- V rámci své činnosti navštěvovaly sestry rodiny členů sboru.
- Pořádal setkání se svědectvím věřících žen z Československa i zahraničí.⁶⁶

c) Týden uskrovnění

- Byl konán nepravidelně zpravidla podle potřeby a maximálně 1× ročně.⁶⁷
- Během tohoto týdne si členové sboru odkládají část peněz určených na jídlo a potřeby domácnosti. Tyto peníze jsou pak prostřednictvím sboru užity k dobročinným účelům.
- Např. v roce 1931 se týden konal v listopadu a na jeho konci dne 8. listopadu bylo ve sbírce obětí vybráno 858 Kč.⁶⁸

---

⁶⁴ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 11.

⁶⁵ Srov. Tamtéž, s. 16.

⁶⁶ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 2, s. 22.

⁶⁷ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, *Zpráva za rok 1931*.

d) Sociální práce

- Členové sboru navštěvovali rodiny postižené ztrátou mužů v důsledku 2. světové války. Přinášeli nejen slova povzbuzení, ale také materiální pomoc.⁶⁹
- V roce 1931 vařily sborové sestry 1× týdně teplá jídla pro nejchudší děti z Pardubic. Denně bylo rozdáváno 30 až 45 porcí.⁷⁰

e) Kostnická jednota

- V Pardubicích se sbor podílel na založení místní Kostnické jednoty.
- Kazatel Řičař byl několikrát zvolen předsedou Kostnické jednoty v Pardubicích.
- V rámci Kostnické jednoty byl sbor aktivně zapojen v mezidenominačních vztazích a aktivitách.⁷¹

f) Tamburašský kroužek

- Hudební soubor hrající na tamburu – lidový balkánský strunný nástroj.
- Členů tamburaše bylo v průměru za předmětné období 11.
- Dirigentem byl Josef Diviš.
- Tamburaš působil do 2. světové války.
- Tamburaš hrál na slavnostních shromážděních sboru a na akcích sdružení mládeže.⁷²

g) Pěvecký kroužek

- Působil ve sboru od jeho založení.
- Podílel se na misijních shromážděních sboru, zpíval při akcích Kostnické jednoty.
- V průměru měl 25 členů.
- Pěvecký kroužek vystupoval při bohoslužbách a slavnostních shromážděních.⁷³

---

⁶⁸ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, *Zpráva za rok 1931*.

⁶⁹ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 2, s. 6.

⁷⁰ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, *Zpráva za rok 1931*.

⁷¹ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 10.

⁷² Srov. Tamtéž, s. 21.

⁷³ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 2, s. 24.

h) Tisk literatury Bratrské jednoty Chelčického

- V letech 1920–1924 byl v Pardubicích soustředěn tisk literatury pro potřeby Jednoty.
- Tisk zajišťoval kazatel Řičař.⁷⁴

i) Modlitební týdny

- Od roku 1930 sbor pořádal modlitební týdny.
- Modlitební týden se konal na začátku měsíce ledna.
- Obvykle se pořádal s ekumenickým sdružením Snaha a s Armádou spásy.

3.5 AKCE SBORU

Sbor mimo své bohoslužby, aktivity dětí a sdružení mládeže, organizoval rozličné mimořádné akce. V této kapitole uvedeme v přehledu ty nejvýznamnější.

a) Křestní shromáždění

- Sbor vykonával křty na vyznání víry dle baptistických zásad a svědectví Písma svatého.⁷⁵
- Křty byly konány venkovní: v řece Chrudimce v Pardubicích, v rybníku v Horním Jelení. Také byly konány křty v modlitebnách v Praze a ve Vysokém Mýtě.
- Obvykle křtil kazatel Řičař.
- V období let 1922 až 1952 bylo vykonáno ve sboru 157 křtů.⁷⁶

b) Návštěva Dr. Jonese z USA

- První velké shromáždění nově vzniklého sboru, které se konalo v červenci 1922.

---

⁷⁴ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 30.

⁷⁵ Srov. Tamtéž, s. 12.

⁷⁶ Srov. Tamtéž, s. 13.

- Dr. Jones byl baptistickým kazatelem a v Pardubicích kázal na evangelizačním shromáždění.⁷⁷

c) Návštěva kazatelů Knoblocha a Hoka z USA

- Kazatelé pocházející z československých sborů v USA navštívili sbor v říjnu 1922.
- V Pardubicích měli několik evangelizačních shromáždění.
- Zájem o účast na shromážděních byl tak velký, že se musela místo v modlitebně konat ve velkém divadelním sále městského divadla. Sál byl při všech shromážděních plně obsazen.
- Evangelizační shromáždění se konala také v Horním Jelení.⁷⁸

d) Evangelizační týden

- Konal se od 7. do 13. března 1926 v Pardubicích.
- Kázali kazatelé Josef Novotný, Josef Tolar, Jindřich Procházka a Jan Řičař.
- Při všech shromážděních byla modlitebna naplněná.⁷⁹

e) Neděle svědectví

- Konala se od roku 1926 a to zpravidla 2× ročně.
- Jednalo se o misijně zaměřené shromáždění, kde členové sboru sdíleli své svědectví o přijetí víry.
- Tato shromáždění byla velmi hojně navštěvována.⁸⁰

f) Výročí 5 let od vzniku sboru

- V červnu 1927 se konalo slavnostní shromáždění u příležitosti 5. výročí existence samostatného sboru.
- Slovem Božím sloužil kazatel Řičař.
- Při shromáždění vystoupil pěvecký sbor a tamburašský sbor.⁸¹

⁷⁷ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 2, s. 5.

⁷⁸ Srov. Tamtéž, s. 6.

⁷⁹ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, *Zpráva za rok 1926*.

⁸⁰ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 2, s. 26.

⁸¹ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 9.

g) Biblický kurz

- Ve dnech 26. až 28. října 1930 se ve sboru konal Biblický kurz.
- V rámci kurzu přednášeli kazatelé:
Dr. Jindřich Procházka – ředitel baptistického bohosloveckého semináře
Otakar Frič – první český baptistický misionář v Africe
Josef Tolar – kazatel pražského vinohradského sboru
Jan Mikulenčák – kazatel sboru ve Vysokém Mýtě
- Kurzu se zúčastnilo více než 30 členů sboru.

h) Župní konference sborů Bratrské jednoty Chelčického

- Ve dnech 27. až 29. října 1933 se v Pardubicích konala župní konference českých sborů.
- Konferenci vedl kazatel Tolar.
- Předneseny byly tyto referáty:
Pomoc k duchovnímu oživení (Josef Novotný)
Co má království Boží pro nás a co pro mne? (C.A.Flugge, Kassel - Německo)
Čím je Kristus dnešní mládeži? (Dr. Jindřich Procházka)
Čím je dnešní mládež Kristu? (M.Kessnerová)
Mocnosti temna a jejich vliv (Jan Řičař).

i) Celostátní výroční konference Bratrské jednoty Chelčického

- Konala se ve dnech 13. až 15. srpna 1938 v Pardubicích.
- Tématem konference bylo „*Vytrvat za každou cenu*“.
- Organizačně celou konferenci zajišťoval kazatel Řičař a pardubický sbor.⁸²
- Josef Novotný v reakci i na tuto konferenci napsal o kazateli Řičařovi: „*Je rozeným vůdcem a obratným organizátorem. Nikdo neumí tak dát dohromady sjezd, konferenci, velké shromáždění, slavnost, jako on.*“⁸³

j) Výročí 25 let od vzniku sboru

- Slavnostní shromáždění se konalo v červnu 1947 v Pardubicích.

---

⁸² Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 2, s. 7.

⁸³ VYCHOPEŇ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 111.

- Sbor při shromáždění vyjádřil také svou vděčnost Pánu Bohu za kazatele Řičáře, který sboru sloužil 25 let, a přestože byl zvolen předsedou Bratrské jednoty Chelčického, bude sboru sloužit i nadále.⁸⁴

---

⁸⁴ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 2, s. 19.

4 KAZATEL JAN ŘIČAŘ

4.1 ŽIVOT A SLUŽBA

V této části práce se budeme věnovat osobě kazatele pardubického sboru Jana Řičaře. Měl výrazný podíl na vzniku pardubického sboru a svou službou formoval členy sboru, kteří i po jeho nuceném odchodu ze služby pokračovali ve vedení sboru. Janu Řičařovi nebyla dosud v historickém bádání v rámci církve věnována dostatečná pozornost.

Nejprve si přiblížíme život Jana Řičaře do roku 1952. Tedy období před nástupem kazatelské služby, dále kazatelskou službu a činnost předsedy Bratrské jednoty Chelčického. Zvláštní pozornost budeme věnovat jeho zatčení a následnému vykonstruovanému procesu i jeho následkům.

4.1.1 ŽIVOTOPIS DO ROKU 1952

Jan Řičař se narodil 19. dubna 1894 v Zámrsku u Vysokého Mýta ve věřící katolické rodině.⁸⁵ O jeho dětství a dospívání nemáme mnoho informací. Vyučil se strojním zámečníkem a poté absolvoval průmyslovou školu strojní v Pardubicích.

Během svého studia se nastěhoval do podnájmu v bytě paní Janebové v Pardubicích. Zde se setkal s Františkem Pokorným, který do Pardubic jezdil jako misijní pracovník pražského baptistického sboru. Řičař při jeho službě odevzdal svůj život Ježíši Kristu. Velice horlivě začal studovat Bibli.⁸⁶

Na vyznání své víry byl pak pokřtěn v roce 1916 v pražské vinohradské modlitebně. Krátce po svém křtu se začal aktivně zapojovat do misijní práce v Pardubicích. V tomto roce se staly Pardubice stanicí pražského sboru.

---

⁸⁵ Srov. VYCHOPENĚ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 110.

⁸⁶ Srov. Archiv VV BJB, Šanon 61-75, složka 61, *Životopis Jana Řičaře*.

V roce 1917 se Řičař oženil s Marií Janebovou, s kterou měl později čtyři děti. Jeho manželka mu od toho momentu byla velice zdatnou pomocnicí ve službě a oporou v jeho životě. V roce 1918 nastoupil vojenskou službu, což znamenalo přerušování misijní práce i bohoslužeb v Pardubicích. Po třech měsících se však vrátil jako technik do pardubické vojenské nemocnice.⁸⁷

V únoru 1919 ukončil vojenskou službu a nastoupil do zaměstnání jako technik ve firmě Prokop a synové v Pardubicích. Zaměstnání však opustil k 31. prosinci 1919, aby se mohl připravovat na kazatelskou službu. Na osobní výzvu generálního tajemníka Světového svazu baptistů Dr. Rushbrooka se začal připravovat na kazatelskou službu v misijním semináři ve švýcarském Chrischone. Studium ukončil v roce 1921. 2. června 1921 úspěšně vykonal kazatelskou zkoušku v českém bohosloveckém semináři v Praze.⁸⁸ Na výroční konferenci Bratrské jednoty Chelčického (baptistů) v říjnu 1921 byl ordinován za kazatele. V souladu s jeho přáním mu Jednota nabídla službu kazatele v nově vznikajícím pardubickém sboru.

Současně s rozvojem práce v pardubickém sboru se Řičař zapojil i do práce ve Vysokém Mýtě a velmi aktivně pomáhal se založením nového sboru. V letech 1920 až 1924 zajišťoval v Pardubicích tisk literatury pro celou Jednotu. Jednalo se o tisk časopisu Chelčický, první baptistický zpěvník Bratrské písně a množství různých letáků a traktátů. Ve vydávání traktátů pokračoval až do 40. let.⁸⁹

Při své kazatelské službě se věnoval i výuce na bohosloveckém semináři v Praze, kde přednášel praktickou psychologii.⁹⁰ Současně se velmi zajímal o lékařství. Přátelil se s mnoha lékaři a primáři pardubické nemocnice. Pravidelně docházel na pastorační návštěvy přímo do nemocnice. V rámci svých zahraničních kontaktů pak získával léky ze Švýcarska. Zejména v poválečné době tím pomohl mnoha lidem.⁹¹

Také v rámci Jednoty pracoval velmi aktivně. V roce 1937 se stal místopředsedou a v roce 1939 předsedou Svazu sdružení mládeže.⁹² V roce 1938 byl zvolen také

---

⁸⁷ Srov. Archiv VV BJB, Šanon 61-75, složka 61, *Životopis Jana Řičaře*.

⁸⁸ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 35.

⁸⁹ Srov. Archiv VV BJB, Šanon 61-75, složka 61, *Životopis Jana Řičaře*.

⁹⁰ Srov. Tamtéž, *Životopis Jana Řičaře*.

⁹¹ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 37.

⁹² Srov. VYCHOPENĚ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 111.

předsedou České župy Jednoty. Nakonec byl v roce 1945 zvolen předsedou Bratrské jednoty Chelčického v Československu.⁹³ V této službě zůstal do roku 1952.

4.1.2 KAZATEL SBORU

Kazatelem pardubického sboru se stal Řičař instalací 11. listopadu 1921, a to přesto, že sbor oficiálně byl osamostatněn až v roce 1922. Řičař během svého života byl kazatelem pouze jednoho sboru. Což nebylo vyjímečné v Jednotě do konce 2. světové války. Později docházelo k častému přesouvání kazatelů na různé sbory. Současný *Základní řád sboru*, který je přílohou Základního dokumentu BJB, dokonce doporučuje službu nejvýše 10 let v jednom sboru. Jedná se však jen o nezávazné doporučení.⁹⁴ Řičař působil jako kazatel na jednom sboru 30 let, tím se stal nejdéle sloužícím kazatelem na jednom sboru v historii BJB.

Řičař byl podle svědectví tehdejších kazatelů a představitelů Jednoty velice schopný organizátor i kazatel.⁹⁵ Sbor začínal s 31 pokřtěnými členy a během dvou let vzrostl na 68 členů. Za další dva roky dosáhl 105 členů. Přestože pak sbor ztrácel na počtu členů, na konci Řičařovy kazatelské služby měl sbor členů 110.⁹⁶

Řičař jako kazatel dokázal oslovit evangeliem velmi rozdílné cílové skupiny. Ve sboru se tak setkávali lidé chudí, nezaměstnaní nebo dělníci s řediteli, živnostníky, továrníky, statkáři, právníky a lékaři. I těchto případech se ukázalo, že v církvi je prostředí, které umožňuje společný život a službu takto rozdílně postavených a orientovaných lidí.⁹⁷

Poté co se stal předsedou Jednoty, přišel do Pardubic jako vikář nebo pomocný kazatel Vladimír Jelínek. V té době student baptistického bohosloveckého semináře. Jelínek byl kazateli velkou pomocí a zpočátku měli velmi přátelský vztah.⁹⁸ Jelínek v Pardubicích působil od září 1948. Zdá se však, že po roce 1950 dochází mezi

---

⁹³ Srov. VYCHOPEŇ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 111.

⁹⁴ *Základní dokument BJB*, Praha: BJB, 2010, Příloha č. 4 Základní řád sboru, §18, bod 1.

⁹⁵ Srov. VYCHOPEŇ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 111.

⁹⁶ Srov. s. 23 a s. 25 této práce.

⁹⁷ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 3, 1985, s. 26.

⁹⁸ Srov. Tamtéž, s. 19.

Jelínkem a Řičařem k rozporům. Z té doby se objevují ve sboru podezření ze sklonu k nekřesťanským až okultním praktikám Jelínka. Tato podezření se pak neprávem přesouvala i na kazatele Řičaře.⁹⁹

Po roce 1948 se Řičař také stále více vyjadřoval k politickým změnám v Československu. Řičař velmi miloval svobodu a v nástupu komunistů k moci spatřoval velké nebezpečí i pro církev.¹⁰⁰ Projevy těchto názorů přinášely napětí i do sborového života, protože mezi členy sboru bylo i mnoho členů KSČ, z nichž někteří ještě věřili v myšlenku spravedlivého státu pod vládou komunistické strany.¹⁰¹

Přesto je však nutné konstatovat, že ani pozdější zatčení a soud s Řičařem přímo nesouvisely s jeho kazatelskou službou v pardubickém sboru, jak bude zřejmé v následujících kapitolách této práce.

4.1.3 PŘEDSEDA BJB

Na výroční konferenci Bratrské jednoty Chelčického v roce 1945 byl novým předsedou Jednoty zvolen pardubický kazatel Jan Řičař. Ve službě v rámci celé Jednoty se osvědčil ve funkcích místopředsedy a předsedy Svazu sdružení mládeže, předsedy české župy Jednoty.

Funkce předsedy nebyla a není srovnatelná s obdobnými funkcemi ve většině jiných církví. V Jednotě měli sbory zaručenu nezávislou správu svých záležitostí. Funkce předsedy pak tedy spočívala ne v řízení kazatelů a sborů, ale ve vystupování za Jednotu navenek, v zajišťování kontaktů se zahraničními partnery (baptistické svazy), ale i v návštěvách sborů, účasti na mimořádných shromážděních apod.¹⁰²

V souvislosti se svou předsednickou činností uschovával v pardubické modlitebně dary ze zahraniční pomoci, zejména z baptistických organizací v USA. Jednalo se nejčastěji o oblečení, ale i léky.¹⁰³

---

⁹⁹ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 3, 1985, s. 20.

¹⁰⁰ Srov. Tamtéž, s. 24.

¹⁰¹ Srov. Tamtéž, s. 26.

¹⁰² Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, *Činnost kazatele*.

¹⁰³ Srov. Archiv BJB Pardubice, Soubor vzpomínek a svědectví, s. 3.

Řičař byl předsedou Jednoty do 12. prosince 1953, kdy na mimořádné konferenci Jednoty byl nejen on, ale všichni zatčení představitelé Jednoty zbaveni funkcí v Jednotě.¹⁰⁴ Bylo prohlášeno, že porušili zákony křesťanské lásky, zradili stát a důvěru církve, provinili se těžkými vinami a byli po zásluze potrestáni.¹⁰⁵

Nápravu tohoto odsouzení svých kazatelů a představitelů učinila na návrh pražského vinohradského sboru konference sborů BJB 14. října 1990 anulováním rozhodnutí z konference roku 1953.¹⁰⁶ V návrhu vinohradského sboru z 25. září 1990 je uvedeno: „*Je třeba, aby před příštími generacemi neulpěl jakýkoliv stín na těchto našich představitelích, které lze pokládat za mučedníky naší církve.*“¹⁰⁷ Tento návrh ovšem nebyl přijat v celém svém rozsahu, takže v usnesení konference zůstalo jen formulování anulování dřívějšího usnesení.

4.2 PROCES

V této části práce se zaměříme na proces s představiteli Bratrské jednoty baptistů v ČSR. Nastíníme příčiny, které k procesu vedly. Budeme sledovat vyšetřování, soud i následné věznění. V této práci se však i v rámci procesu budeme zaměřovat na osobu Jana Řičaře.

Převzetí moci v Československu komunistickou stranou mělo dalekosáhlé důsledky i pro církev. Ideologie KSČ nazývala náboženství „*opiem lidu*“. Snahy o potlačování náboženské svobody na sebe nenechaly dlouho čekat. Nejprve *církevními zákony* kodifikoval stát své právo zasahovat do života církví.¹⁰⁸ Zřízením Státního úřadu pro věci církevní (dále SÚC) začal tuto linii realizovat. V roce 1950 byli církevní

---

¹⁰⁴ Srov. ŘIČAŘ, K. *Soudní procesy s vedoucími činiteli Bratrské jednoty baptistů v ČSR*, Praha: 1995. Nепublikovaný rukopis, s. 3.

¹⁰⁵ Srov. Archiv VV BJB, Složka: Proces s představiteli BJB, *Zápisnice z konference sborů BJB ze dne 12. 12. 1953*.

¹⁰⁶ Srov. KUCOVÁ, L. *Odsuzují se. Rozséváč*, 2010, roč. 80, č. 9/10, s. 9.

¹⁰⁷ Archiv VV BJB, Složka: Konference 1990, *Materiály pro konferenci sborů BJB konanou 13. až 14. října 1990*.

¹⁰⁸ Srov. *Zákony z října 1949: zákon č. 217/49 Sb., kterým se zřizuje Státní úřad pro věci církevní a druhý zákon č. 218/49 Sb. o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností*.

představitelé nuceni složit slib věrnosti republice. To v rámci BJB vyvolávalo mnoho negativních reakcí, právě i u předsedy Řičaře.

V souvislosti s nastupující izolací před západním světem se právě malé církve ukázaly být pro režim nebezpečné zejména pro jejich napojení na západní země, zvláště USA. Bratrská jednota baptistů udržovala úzké kontakty na baptistické svazy a sbory ve Velké Británii a v USA. V USA žilo i množství českých baptistů. BJB byla navíc členem Světového svazu baptistů, který sídlil v USA.

Od roku 1948 se vztahy mezi BJB a státem zhoršovaly. Již 16. července 1948 konzultovala KSČ otázku omezení malých svobodných církví se zástupci nekatolických církví.¹⁰⁹ V zápise z jednání se uvádí: „*Na podnět dr. Huba bylo jednáno o poměru evangelických církví, zejména českobratrské církve, slovenské luteránské a slovenské reformované k drobným sektám a denominacím. Zástupci všech těchto církví jednomyslně prohlásili, že s těmito denominacemi nepěstují žádné styky, mnoho jejich činností jim překáží a že na nich nemají žádného zájmu. Otázka drobných denominací je z politického hlediska důležitá proto, poněvadž se tu jedná o sekty, které jsou úzce organizačně spjaty se zahraničními americkými církvemi např. adventisté, baptisté, mormoni atd., což vyžaduje politické ostražitosti.*“¹¹⁰

Jak upozorňuje Piškula, tak se SÚC chystal na úplné zrušení činnosti několika církví tzv. amerického původu včetně Bratrské jednoty baptistů. Tyto plány byly rozpracovány v roce 1952 a 1953. Byly zvažovány i zahraničně politické dopady a uvažováno o konzultacích se Sovětským svazem. Tyto plány se však nakonec nerealizovaly.¹¹¹

Přesto se BJB v letech 1952 a 1953 skutečně ocitla v krizové situaci. V rámci akce státní bezpečnosti „*Kazatel*“ došlo k zatýkání baptistických kazatelů. Na konci roku 1952 mělo 9 sborů z celkového počtu 18 českých a moravských sborů své kazatele ve vězení. Tedy jedna polovina českomoravských sborů byla bez kazatele. Představitelé BJB byli ve vězení všichni. Na svobodě zůstali jen 4 členové ústředního výboru, z toho 3 byli na Moravě. Jediný pražský člen výboru Václav Tomeš se stal z rozhodnutí SÚC

---

¹⁰⁹ Srov. PIŠKULA, J. Na pokraji propasti: Bratrská jednota Chelčického v letech 1952-1953. *Evangelický týdeník*, 2008, roč. 93, č. 36-7, Příloha.

¹¹⁰ Národní archiv (NA), Fond Státní úřad pro věci církevní (SÚC), karton 2, signatura 49, Komise pro církevní a náboženské otázky při ÚAV NF, *Zápis ze schůze 16. 7. 1948*.

¹¹¹ Srov. PIŠKULA, J. Na pokraji propasti: Bratrská jednota Chelčického v letech 1952-1953. *Evangelický týdeník*, 2008, roč. 93, č. 36-7, Příloha.

zmocněncem BJB pro zajištění chodu Jednoty.¹¹² Piškula dokonce tvrdí, že s ohledem na rozsah soudních a administrativních perzekucí, kdy postiženi byli všichni stávající kazatelé, se BJB stala nejvíce pronásledovanou legálně fungující církví v tehdejší Československu.¹¹³

Přestože se nepodařilo nalézt dokument, který by jednoznačně určil souvislosti mezi plánem na likvidaci BJB a akcí *Kazatel*, konstatuje, že *zatýkání baptistických kazatelů v roce 1952 bylo součástí stupňujícího se tlaku na svobodné církve.*¹¹⁴

Přímou souvislost s akcí *Kazatel* však mělo *zatýkání malé skupinky lidí, kteří v letech 1948–1949 rozmnožovali a šířili proti nastupujícímu režimu letáky. Někteří z této skupiny zatčených měli blízké kontakty se sborem BJB v Pardubicích, kde tehdy sídlilo ústředí BJB v čele s jejím předsedou kazatelem Řičářem.*¹¹⁵

Součástí této skupiny byl Vladimír Jelínek, který byl vikářem pardubického baptistického sboru. Z výsledku je zřejmé, že Jelínek označil Řičáře za osobu, která byla o letákové akci informována a podporovala ji. Další události na sebe nenechaly dlouho čekat.

Jak již jsme uvedli, byl prvním zatčeným duchovním BJB vikář pardubického sboru Vladimír Jelínek. Přestože aktivity zatčené skupiny přímo nesouvisely s představiteli BJB, došlo při výsleších Jelínka k častému jmenování kazatele Řičáře, který se měl nejen podílet na protistátní činnosti, ale jako předseda BJB ji přímo organizovat.¹¹⁶

Návrh na zatčení Řičáře¹¹⁷ byl podán 8. května 1952 na základě výpovědi Vladimíra Jelínka. Řičář je v návrhu obviněn, že *„jest řídicím orgánem rozsáhlé protistátní skupiny utvořené z kazatelů a věřících církve baptistické v ČSR. Tato skupina jest ve spojení s agenty nepřátelské zpravodajské služby, kteří pro skupinu přinášejí úkoly pro další protistátní činnost a zpět jsou jim dávány důležité špionážní zprávy. Uvedený měl pak vědomost o celé ilegální činnosti svého podřízeného vikáře baptistické*

---

¹¹² Srov. KUCOVÁ, L. Odsuzují se. *Rozséváč*, 2010, roč. 80, č. 9/10, s. 6-7.

¹¹³ Srov. PIŠKULA, J. Na pokraji propasti: Bratrská jednota Chelčického v letech 1952-1953. *Evangelický týdeník*, 2008, roč. 93, č. 36-7, Příloha.

¹¹⁴ Tamtéž

¹¹⁵ KUCOVÁ, L. Odsuzují se. *Rozséváč*, 2010, roč. 80, č. 9/10, s. 6.

¹¹⁶ Srov. Archiv bezpečnostních složek (ABS), č. j. A-B/4-V-847/601, 52, arch. č. V-1170 Skupinový spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Jindřichu Procházkovi a společníkům, *Návrh na zatčení č. 13801: Řičář Jan.*

¹¹⁷ Jak jsme uvedli již dříve i ve vyšetřovacích spisech a úředních dokumentech se objevuje chybně zapsané jméno a na místo Řičář je uváděno Řičař (např. v Rozhodnutí o vazbě).

církve Vladimíra Jelínka, který ještě s dalšími osobami, jež do protistátní skupiny získal, byl ve styku s ing. Žemlou, pro kterého opatroval špionážní zprávy a který jej také požádal o opatření vysílací stanice. Od Jelínka se dozvěděl, že Žemla se připravuje k útěku do zahraničí. Sám pak po vraždě syna předsedy ONV v Pardubicích Krátkého nařídil Jelínkovi, aby vypracoval 4 anonymní dopisy, ke kterým mu dal adresy, aby tak byli bezpečnostní orgánové svedeni ze stopy.¹¹⁸

Zatčení Jana Řičaře proběhlo 26. května 1952. Je však zřejmé, že se tak nestalo ve spolupráci s SÚC, protože ministr Fierlinger pověřený řízením úřadu připojil souhlas se zatčením Řičaře až 2. června 1952.¹¹⁹ Z dostupných informací se zdá, že akce *Kazatel* byla více iniciativou Krajské správy StB než připravovanou akcí SÚC.

Své zatčení Řičař popisuje takto: „Byl jsem zatčen 26. května 1952. Byl jsem vylákán z domu fingovaným telegrafickým vyzváním, že se mám neprodleně dostavit k ministrovi – předsedovi Státního úřadu církevního Zdeňku Fierlingerovi. Při vystupování z vlaku v Praze jsem byl zatčen mužem, který jel se mnou v rychlíku z Pardubic. Vsedli jsme do auta Státní bezpečnosti, které za tím účelem přijelo pro mne do Prahy – a byl jsem odvezen zpět do Pardubic. Tato forma zatčení byla volena tak, aby mé zatčení v Pardubicích nezbudilo rozruch, jelikož jsem byl dobře a čestně znám veřejnosti po 40 rocích působení po stránce kulturní, sociální a samaritánské.“¹²⁰

Po Řičařovi následovalo zatčení Dr. Jindřicha Procházky, bývalého ředitele bohosloveckého semináře BJB a to 3. června 1952. Michal Kešjar, předseda BJB na Slovensku, byl zatčen 11. června 1952. Sekretář výboru BJB Cyril Burget byl zatčen 25. června 1952.

Vyšetřování zatčených probíhalo v budově Krajské správy Státní bezpečnosti v Pardubicích. Obvinění byli umístěni v celách budovy a jednotlivě vyslýcháni. Většinu výslechů vedl štržm. Zdeněk Tichý, který také podal návrh na zatčení Řičaře¹²¹, dále pprap. Červený a velitel oddělení ppor. Spáčil.¹²² Vyšetřování Řičaře probíhalo od 26. května 1952 do 2. dubna 1953.

¹¹⁸ ABS, č. j. A-B/4-V-847/601, 52, arch. č. V-1170 Skupinový spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Jindřichu Procházce a spolčovníkům, *Návrh na zatčení č. 13801: Řičař Jan*.

¹¹⁹ Srov. PIŠKULA, J. Na pokraji propasti: Bratrská jednota Chelčického v letech 1952-1953. *Evangelický týdeník*, 2008, roč. 93, č. 36-7, Příloha.

¹²⁰ Archiv BJB Pardubice, Soubor vzpomínek a svědectví, s. 12.

¹²¹ Srov. ABS, č. j. A-B/4-V-847/601, 52, arch. č. V-1170 Skupinový spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Jindřichu Procházce a spolčovníkům, *Návrh na zatčení č. 13801: Řičař Jan*.

¹²² Srov. ŘIČAŘ, K. *Soudní procesy s vedoucími činiteli Bratrské jednoty baptistů v ČSR*, s. 3.

12. června 1952 byla na Řičaře uvalena státním prokurátorem vazba s umístěním ve věznici v Pardubicích podléhající velitelství StB.¹²³

Na své výslechy Řičař vzpomíná: „*Celou dobu vyšetřování mě provázely hrozby, které na mne působily větším nátlakem než tělesným bitím. Měly stále stejný obsah! „Jestli nepodepíšete protokol, jestli se odvážíte před soudem změnit slovo ve výpovědi, jestli se nenaučíte nazpaměť celý protokol, atd., atd. zničíme celou vaši rodinu; zavřeme všechny modlitebny vaší církve, naděláme z nich hospody; všechny vaše kazatele, kteří jsou na svobodě, nasadíme do výroby, případně pozavíráme; způsobíte svým odporem, odpíráním naší koncepce protokolů, likvidaci celé vaší baptistické církve.“ Takovéto hrozby spolu s hrubými osobními urážkami působily na mne zdrcujícím způsobem a vyšetřující orgány toto tendenčně používaly. Když mi pak ještě několikrát bylo připomenuto, že za svoje činy budu odsouzen ke ztrátě svobody nejméně na 20 let, stal jsem se zcela apatickým. Začínalo mně býti jedno, co podepisuji.“¹²⁴*

Na konci vyšetřování se již Řičař a všichni ostatní přiznávají ke všem vykonstruovaným zločinům. V *Protokolu o výpovědi* z 2. dubna 1953 odpovídá Řičař na otázku: „*Orgánové státní bezpečnosti mají dosti materiálu, který vás usvědčuje z protistátní činnosti proti Československé republice.*“ Odpověď Řičaře: „*Ano. Cítím se vinen, neboť jsem vyvíjel protistátní činnost, která byla zaměřena proti lidově demokratickému zřízení v Československu.*“ Na konci Protokolu jsou položeny otázky: „*To znamená, že jste za dolary prodali nejen svoji křesťanskou čest, ale že jste usilovali o to, udělati z Československého národa otroky amerických miliardářů.*“ Řičař odpovídá: „*Ano. To jsou skutečnosti, které nemohu popírat.*“ Poslední otázka zněla: „*Na jakou cestu se tedy pod vaším nepřátelským vedením měla dostat celá baptistická církev v Československu?*“ Odpověď: „*Doznávám, že podle pokynů a směrnic baptistického ústředí v Americe vedli jsme církev k rozvrácení a zničení lidově demokratického zřízení v Československu.*“¹²⁵

Státní bezpečnost zmanipulovala zadržené písemnosti a obžalobu postavila předně na přiznáních všech obžalovaných. Nebylo tedy již nutné provádět důsledné dokazování

---

¹²³ Srov. ABS, č. j. A-B/4-V-847/601, 52, arch. č. V-1170 Skupinový spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Jindřichu Procházkovi a společníkům, *Rozhodnutí o vazbě, Státní prokuratura, oddělení trestní v Praze, SPT-I-1552/52b.*

¹²⁴ KUCOVÁ, L. Odsuzují se. *Rozséváč*, 2010, roč. 80, č. 9/10, s. 7.

¹²⁵ Srov. ABS, č. j. A-B/4-V-847/601, 52, arch. č. V-1170 Skupinový spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Jindřichu Procházkovi a společníkům, *Protokol o výpovědi z 2. dubna 1953, Krajská správa státní bezpečnosti Pardubice, č.j. I-13801/601-52.*

trestných činů, kterých se měli dopustit. Tato přiznání se museli naučit nazpaměť pod rozličnými pohrůzkami.

V těchto přiznáních a listinných důkazech se z bratrské pomoci baptistů z USA a jiných západních zemí stala výzvědná a špionážní činnost za účelem rozvrácení republiky.

Události z Řičařova života a také pardubického sboru se pod tlakem státní bezpečnosti vykládaly novým způsobem. Když byl Řičař v roce 1919 povzbuzen generálním tajemníkem Světového svazu baptistů Dr. Rushbrookem k vstupu do kazatelské služby, učinili z toho vyšetřovatelé první získání ke špionáži namířené proti socialistickým ideálům. Stejně tak materiální poválečná pomoc, kterou Jednota dostávala z USA a dále distribuovala do sborů, se stala odměnou za špionážní služby.

Při domovní prohlídce v modlitebně v Pardubicích zajistila StB krabice potravin (konzervy) a látky, které byly určeny pro výstavbu tábora mládeže v Kačerově. Po skončení procesu byly tyto zabavené věci veřejně vystaveny s označením, co všechno dovedli církevní činitelé shromažďovat. Na všechny vyslýchané byl činěn psychický nátlak, ale byli vystaveni i fyzickému nátlaku. O zdravotním stavu Řičaře svědčí podpis na protokolu osobního spisu v porovnání s jeho ostatními podpisy.¹²⁶

Takto zmanipulované a vynucené přiznání pak završil zinscenovaný proces. Kazatelé BJB byli souzeni ve dvou procesech. V prvním procesu nazvaném *Jindřich Procházka a společníci* byl souzen Jindřich Procházka, Jan Řičař, Cyril Burget a Michal Kešjar. Všichni jako nejvyšší představitelé Bratrské jednoty baptistů.¹²⁷

V druhém procesu nazvaném *Mareš a společníci* bylo souzeno 8 kazatelů: Vladislav Mareš, Ludvík Bureš, Vilém Volanský, Jan Mikulenčák, Pavel Čáni, Martin Nahálka, Jan Kováč, Adam Strapoň. Devátým souzeným byl Ing. František Janeba, který však nejen, že nebyl kazatelem, ale nebyl ani členem baptistického sboru.¹²⁸ Byl však příbuzným Řičaře. O tři měsíce později byl ještě souzen kazatel Vilém Jersák, protože následkem vyšetřování se dostal do psychiatrické léčebny.¹²⁹

Žaloba proti první skupině byla vznesena 16. června 1953 krajským prokurátorem v Pardubicích. Jan Řičař byl obžalován z trestného činu vyzvědačství stejně jako ostatní

---

¹²⁶ Srov. ŘIČAŘ, K. *Soudní procesy s vedoucími činiteli Bratrské jednoty baptistů v ČSR*, s. 4.

¹²⁷ Srov. Tamtéž, s. 4.

¹²⁸ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kartotéka členů sboru.

¹²⁹ Srov. KUCOVÁ, L. Odsuzují se. *Rozséváč*, 2010, roč. 80, č. 9/10, s. 9.

ze skupiny Jindřich Procházka a společníci. Navíc však byl obžalován také z trestného činu velezrady, za který mu mohl hrozit i trest smrti.

Vlastní soudní líčení bylo nařízeno před Krajským soudem v Pardubicích ve dnech 26. až 27. června 1953 ve velké soudní síni v Chrudimi. Předsedou senátu byl JUDr. František Vladík. Soudci z lidu byli František Novotný a Anna Petříková. Prokurátor, který přednesl obžalobu, byl JUDr. Ferdinand Goldšmíd. Každý z obžalovaných měl přiděleného obhájce. Jan Řičař měl JUDr. L. Cmírala. Obhájci však do procesu nezasahovali. Líčení bylo veřejné.

Už to, že byl proces veřejný s přítomností tisku, svědčí o tom, že se jednalo o proces politický. V případě špionážního procesu by byl předpokládán proces uzavřený veřejnosti a tisku. V průběhu líčení nebyl proveden žádný důkaz, který by potvrdil tvrzení, že Světový svaz baptistů je cizí mocí v jejímž zájmu obžalovaní pracovali. Obvinění nebylo podepřeno žádnými znaleckými posudky. Soud ani nezkoumal, jaký obsah měli zprávy obžalovaných zasílané do USA. Usvědčující důkazy nebyly předloženy. Soud je však nevyžadoval, ale opíral se o vynucená a nacvičená přiznání.

Řičař se pro soudní líčení musel naučit z paměti 36 stran Protokolu o výsledku nazpaměť. Aby se od textu neodchýlil, byl ve vazbě pravidelně zkoušen. Z obžaloby se lze domnívat, že StB v obviněních vycházela ze způsobu organizace církví s hierarchickým zřízením, což však v BJB neplatí. Proto nelze přijmout argumentaci, že by obžalovaní řídili církve a její kazatele, ve snaze rozvrátit lidově demokratické zřízení ČSR.¹³⁰

Průběh procesu byl dokonale nacvičený. Všichni obvinění přiznali svou vinu v plném rozsahu. Krajský prokurátor požadoval potrestání podle obžaloby. Obhájci obviněných požadovali spravedlivý trest. Po krátké poradě vyhlásil soud rozsudek. Obvinění se na místě vzdávají práva na odvolání a přijímají stanovený trest. 27. června 1953 v 14,40 bylo soudní líčení skončeno.¹³¹

Rozsudkem Jménem republiky uznal soud všechny obviněné vinnými z trestného činu vyzvědačství, Jan Řičaře navíc uznal vinným z trestného činu velezrady. Jindřicha Procházku odsoudil k trestu odnětí svobody na 12 roků. Cyrila Burgeta na 7 roků. Michala Kešjara na 5 roků. **Jan Řičař byl odsouzen k trestu odnětí svobody na 18**

---

¹³⁰ Srov. ŘIČAŘ, K. *Soudní procesy s vedoucími činiteli Bratrské jednoty baptistů v ČSR*, s. 4.

¹³¹ Srov. Srov. ABS, č. j. A-B/4-V-847/601, 52, arch. č. V-1170 Skupinový spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Jindřichu Procházce a společníkům, *Protokol o hlavním líčení, T 9/53*.

roků. Součástí rozsudku bylo i propadnutí všeho jmění ve prospěch státu. U všech byla vyslovena ztráta občanských práv, v případě Řičaře na 5 let po odpykání trestu. Obvinění navíc byli povinni nahradit náklady trestního řízení.

V odůvodnění rozsudku¹³² byl Řičař označen za zarytého odpůrce lidově demokratického zřízení, který na pokyn Světového svazu baptistů sloužil zájmům amerických imperialistů. Bojoval na ideologické frontě proti Sovětskému svazu a KSČ. Rozleptával morálně politickou jednotu pracujícího lidu.

Součástí rozsudku bylo mnoho dalších vykonstruovaných a žádnými důkazy nepodložených provinění Řičaře. Uvedme několik příkladů. Řičař se měl provinít spoluprací s Gestapem za okupace. Také jej rozsudek vinil, že fanaticky propagoval „smutně proslulý“ Marshallův plán a nenáviděl vše pokrokové. Také bylo součástí rozsudku, že napomáhal k místní koncentraci kulackých živlů z Volyňska. Čímž byla míněna snaha Řičaře a Jednoty napomoci návratu baptistů z Volyně do Československa. Také byl viněn z toho, že udržoval přátelské styky s bratrem zemělého prezidenta Beneše, s Vojtou Benešem.

Rozsudek také viní Řičaře ze spolupráce a kontaktů s údajnými organizátory vraždy syna předsedy ONV v Pardubicích Krátkého. V počátcích vyšetřování se dokonce hledalo přímé napojení Řičaře na tuto vraždu. Protože se nenalezlo, byl alespoň viněn ze schvalování tohoto činu a podpory pachatelů.

V odůvodnění nalezneme také přiznání polehčujících okolností. Jimi bylo spontánní a úplné doznání. V případě Řičaře i pokročilý věk. Dále bylo přihlédnuto k tomu, že „*náš pracující lid přes zuřivé a opakující se útoky nepřátel republiky dosáhl do nynější doby značných úspěchů na poli výstavby státu a že díky tomu lidově demokratický režim se značně upevnil.*“ Dále: „*Jelikož trest smrti, který je v zákoně stanoven na trestnou činnost obviněného Řičaře, by byl vzhledem k věku obviněného a jeho spontánního přiznání nepřiměřeně přísný... vyměřil obviněnému trest mezi 15 až 25ti lety.*“¹³³

---

¹³² Srov. ABS, č. j. A-B/4-V-847/601, 52, arch. č. V-1170 Skupinový spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Jindřichu Procházce a spolčovníkům, *Rozsudek Jménem republiky! T 9/53.*

¹³³ Srov. Tamtéž, *Rozsudek Jménem republiky! T 9/53.*

4.3 VĚZENÍ

Po skončení soudního procesu byl Jan Řičař převezen nejprve do vězeňské nemocnice v Praze na Pankráci. Důvodem bylo dramatické zhoršení zdravotního stavu. Do trestu odnětí svobody mu byla započtena vazba už od data jeho zatčení, tedy 26. května 1952.

Velmi brzy po skončení procesu byl stejně jako ostatní odsouzení navržen na prezidentskou milost, a to 4. prosince 1953. Ovšem rozhodnutí bylo neustále oddalováno. Propuštění Řičaře podpořila i zpráva krajského prokurátora, který se vyjadřoval k žádosti rodiny o obnovu procesu. Podle dochovaného svědectví prokurátor 31. srpna 1956 při výslechu ve věznici Mírov Řičařovi řekl: „*Kdybyste byl dnes souzen, kdo ví, zda byste byl vůbec souzen, neboť doklady viny žádné nejsou.*“¹³⁴

Po alespoň částečném zlepšení zdravotního stavu byl Řičař přemístěn do pověstné věznice Mírov. V průběhu výkonu trestu byl přemístěn ještě do věznice Leopoldov. Ve vězení se jeho podlomené zdraví stále zhoršovalo.

Z dochované korespondence Řičaře s rodinou je zjevné, že ani během pobytu nezanevřel na svůj sbor ani Jednotu. Píše, že se za bratrstvo stále modlí. Také se snaží být informován o životě církve. Počet dopisů má však omezený. V jednom z dopisů píše, že může psát jedenkrát za měsíc.¹³⁵ Dopisy byly samozřejmě cenzurované.

Z dopisu rodině vyjímám: „*Předrahá mamičko, děti, přátelé! Jsem opět zde...ze Žiliny, v nemocničním ošetření. Čekal jsem dopis ještě do Žiliny, dostal jsem jej až zde, mám jej přede mnou, co nejsrdečněji děkuji celkově, tolik jsem jej čekal. Tušil, že opět někdo zemřel, nevěděl kdo, tak švagr Pepa, píše jim pár slov. Předrahá mamičko i já byl smutný, že se opozdilo tak psaní. Potěší vás jako mne, že se teď píše častěji 1× za měsíc. Díky Bohu, že jsi zdráva a nemáš nedostatek v potřebných věcech. Vroucně děkuji Pánu, že v díle Božím požehnaně se pokračuje, jak píšeš. Při celostátním sejítí bratrstva co nejsrdečněji pozdravuj! Jsou všichni v mých denních modlitbách. Drazí, Renftelovy děti, zvláště Liušinka ‚zjatičko‘ děkuji za pusinky...i mne to sílí ten její vývoj duchovní, rozdává co od Pána dostává, Vám oběma děkuji za potěšující řádky...Drazí, schovanko, Malatovi díky srdečně za milé řádky potěšující, Pán Vás sil, dejž zdraví, jsem s Vámi, Lydií...Drazí, děti Valovy, děvčátka mám radost z píle ve škole, pokračujte!...Drazí, děti*

¹³⁴ ŘIČAŘ, K. *Soudní procesy s vedoucími činiteli Bratrské jednoty baptistů v ČSR*, s. 5.

¹³⁵ Srov. Archiv VV BJB, Složka: Proces s představiteli BJB, *Dopis Řičaře z vězení*.

Řičařovy, díky srdečné za připsání, obzvláště Danouškovi za kresby...rozdej pusinky všem...“¹³⁶ Dopis není datován, ale pochází z Leopoldova.

Řičař byl propuštěn z Leopoldova na základě obecné amnestie dne 20. dubna 1960. Ve vězení strávil 8 let včetně období vazby. Propuštěn byl podmíněně se zkušební dobou 5 let. Vrátil se zpět do Pardubic, kde bydlel ve sborové modlitebně v malém prostoru dvou místností. Zahlazení odsouzení bylo provedeno 24. září 1965.¹³⁷

4.4 DALŠÍ LÉTA V PARDUBICÍCH

Návrat kazatele Řičaře do Pardubic byl velmi překvapivý. S ohledem na délku uloženého trestu asi málokdo čekal, že již v roce 1960 se kazatel vrátí zpět. Ovšem vzhledem k tomu, že ostatní odsouzení z procesu již byli dávno doma (mimo Burgeta, který ve vězení zemřel), nebylo zkrácení trestu úplně neočekávané. Zcela jistě však nikdo nečekal, že z muže plného síly a zdraví, který byl zatčen v roce 1952, se stane muž shrbený a nucený chodit o berli, bělovlasý dědeček.¹³⁸

Manželka Marie Řičařová zatím bydlela v přízemí sborového domu, ve dvou malých místnostech. Kazatelský byt byl totiž obsazen kazatelem sboru. Řičař se vrátil do sborového domu ke své manželce a žili zde až do smrti.

Ze sborové kroniky, ale zejména z Řičařových dopisů ústřední radě BJB je zřejmé, že sbor se neuměl vypořádat s návratem svého prvního kazatele. Snad se na tom podílely obavy z režimu a možných negativních dopadů na sbor, snad také někteří i uvěřili komunistické propagandě v době Řičařova procesu.¹³⁹ Tomu nasvědčují vzpomínky některých tehdy žijících členů sboru.

Kazatel Řičař po svém návratu i dále se chtěl zapojit do služby na Božím díle,¹⁴⁰ ale ke kazatelské službě neměl tehdy nutný státní souhlas.¹⁴¹ Vedení sboru se tehdy a jistě

---

¹³⁶ Archiv VV BJB, Složka: Proces s představiteli BJB, *Dopis Řičaře z vězení*.

¹³⁷ Srov. ŘIČAŘ, K. *Soudní procesy s vedoucími činiteli Bratrské jednoty baptistů v ČSR*, s. 5.

¹³⁸ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 46.

¹³⁹ Srov. Archiv BJB Pardubice, *Oběžník č. 7 – rehabilitační záležitosti ze dne 12. 2. 1969*.

¹⁴⁰ Srov. Archiv BJB Pardubice, *Dopis Jana Řičaře Ústřední radě BJB ze dne 13. 4. 1968*. V dopise mimo jiné píše: „*Cítím touhu a potřebu sloužit slovem Božím kde mne o to požádají – a již žádali!*“

¹⁴¹ Státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti byl prostředkem, kterým stát vykonával dozor nad církvemi a ovlivňoval jejich život. Žádný duchovní nesměl sloužit bez státního souhlasu. O udělení nebo

oprávněně domnívalo, že sboru by hrozily represe režimu, pokud by Řičaře do služby povolal.¹⁴²

Obavy sboru byly jasně vyjádřeny při volbě laického kazatele sboru. Laický kazatel totiž mohl získat státní souhlas a pak, byť jen v omezené míře, alespoň částečně sloužit slovem Božím. Sborová schůze 30. ledna 1966 však za laického pracovníka zvolila navrženou členku sboru Julii Doktorovou na místo Jana Řičaře.¹⁴³

Stejně tak ani Jednota, resp. její ústřední rada, se zřejmě nesnažila aktivně najít způsob, jak umožnit Řičařovi službu slovem.¹⁴⁴ Neaktivní přístup ústřední rady se nejmórněji projevil v době, kdy se Řičař snažil o rehabilitaci. Jednalo se o rok 1968, kdy bylo i mnoho duchovních různých církví, kteří byli v 50. letech odsouzeni, rehabilitováno. BJB v tomto relativně svobodném roce nevyužila ani možnosti zrušit své odsuzující usnesení z roku 1953.

Jan Řičař se velice aktivně snažil získávat informace o možnosti rehabilitace politických vězňů. Komunikoval s ostatními v 50. letech postiženými kazateli a pravidelně je informoval o vývoji v možnostech rehabilitačního řízení. K tomuto účelu zasílal kazatelům *oběžník v rehabilitačních záležitostech*, který psal. Ovšem při snaze o získání podkladů z ústředí Jednoty se mu dostávalo obecných odpovědí a celá záležitost byla mnohokrát odkládána i přes Řičařovi urgencye. V Řičařově vnímání projevovalo ústředí BJB až pasivní přístup.¹⁴⁵

Nejprve se Řičař v roce 1966 pokusil dosáhnout obnovy procesu. 28. září 1966 podal podnět ke stížnosti pro porušení zákona. V tomto podnětu uvádí všechna obvinění na pravou míru, popisuje způsob výslechů, donucovací prostředky apod. V závěru uvádí *jakých mravních a materiálních škod bylo v rámci těchto procesů na něm i na celé BJB napácháno*.¹⁴⁶

---

odejmutí státního souhlasu rozhodoval obvykle Krajský národní výbor (KNV) nebo Okresní národní výbor (ONV). Dozor nad církvemi a jejich duchovními pak vykonával tajemník pro věci církevní tzv. církevní tajemník ONV nebo KNV.

¹⁴² Pokud vykonával činnost duchovní bez státního souhlasu, hrozil mu soud pro trestný čin maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi podle §178 Trestního zákona.

¹⁴³ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 3, s. 9.

¹⁴⁴ Srov. Archiv BJB Pardubice, *Dopis Václava Tomeše předsedy Ústřední rady BJB Janu Řičařovi ze dne 18. 4. 1968*, č.j.: 135/68.

¹⁴⁵ Srov. Archiv BJB Pardubice, *Dopis Jana Řičaře předsedovi ústřední rady BJB ze dne 2. 4. 1968*.

¹⁴⁶ ŘIČAŘ, K. *Soudní procesy s vedoucími činiteli Bratrské jednoty baptistů v ČSR*, s. 5.

Souběžně s tím se Řičař po od roku 1968 aktivně snažil dosáhnout zákonné rehabilitace. Na konci června 1968 přijalo totiž *Národní shromáždění rehabilitační zákon č. 82/1968 Sb., o soudní rehabilitaci, jímž mělo dojít k občanské a politické rehabilitaci většiny politických vězňů. Na základě tohoto zákona vznikaly zvláštní rehabilitační senáty, které nejen jednaly o právní platnosti jednotlivých politických procesů, ale určovaly také osoby odpovědné za nezákonný postup. Rehabilitační proces bezprostředně nezastavila ani intervence vojsk Varšavské smlouvy v srpnu 1968. K obratu došlo až po změně ve vedení KSCČ v dubnu 1969. Brzy přestaly fungovat rehabilitační komise ústředních institucí, roli rehabilitačních senátů převzaly řádné soudy, které případy řešily jako stížnosti pro porušení zákona. Měřítka těchto soudů se změnila, mnoho zjevně nezákonných případů rehabilitovat odmítly i přesto, že bylo porušení zákona prokázáno. Rehabilitace přestala být věcí veřejnou a politickou, konkrétní kauzy vyznívaly do ztracena, téma se vytrácelo z mediálního prostoru do kuloárů moci. Rehabilitační procesy tak zůstaly nedokončené a tisíce obětí nezákonností se spravedlnosti nedožily.*¹⁴⁷

3. prosince 1969 absolvoval Řičař přezkumný výslech, který se vzhledem k jeho zdravotnímu stavu konal ve sborovém domě. Velice vděčně chválí přístup předsedy senátu, který jej přijel vyslechnout. Ve srovnání s nelidskými výslechy StB ve vazbě, kdy bolestí až omdlíval a měl záchvaty, považuje tento výslech za lidský a citlivý.¹⁴⁸

Přesto však 25. září 1973 Krajský soud v Hradci Králové zamítl rehabilitaci. Ve svém odůvodnění vycházel ze svědectví vyšetřovatele Tichého a odmítl svědectví Řičařovo. Dokonce konstatoval jako zásluhu vyšetřovatele, že dovolil Řičařovi se před výslechem pomodlit a také mu dovolil přijímat balíčky s potravinami od rodiny.¹⁴⁹

Proti tomuto rozhodnutí Krajského soudu podal Řičař 8. ledna 1973 stížnost k Nejvyššímu soudu ČSSR. Do své smrti v roce 1978 nedostal na svou stížnost odpověď.¹⁵⁰ Rehabilitace se dočkal až posmrtně rozhodnutím Krajského soudu v Hradci Králové ze 7. prosince 1990, který zrušil rozsudek i všechna rozhodnutí ze dne 27.

---

¹⁴⁷ *Soudní rehabilitace*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů [cit. 2011-03-20]. Dostupné na WWW: < <http://www.ustrcr.cz/cs/soudni-rehabilitace> >.

¹⁴⁸ Srov. Archiv BJB Pardubice, *Oběžník č. 7 – rehabilitační záležitosti ze dne 12. 2. 1969*.

¹⁴⁹ Srov. Archiv VV BJB, Složka: Proces s představiteli BJB, *Odůvodnění stížnosti Nejvyššímu soudu ČSSR*.

¹⁵⁰ Srov. ŘIČAŘ, K. *Soudní procesy s vedoucími činiteli Bratrské jednoty baptistů v ČSR*, s. 5.

června 1953.¹⁵¹ Potvrzení o rozhodnutí BJB rehabilitovat odsouzené kazatele vydala potomkům Jana Řičaře Ústřední rada BJB dne 12. prosince 1990.¹⁵²

Je zjevné, že kazatel Řičař po svém návratu z vězení prožil velké zklamání z přístupu svého sboru i ústředí Jednoty. Jistě právem očekával, že jako nespravedlivě odsouzený představitel církve bude ve své církvi, ve svém sboru přijat s vděčností a s podporou. Nesporně se v jeho případě projevilo i jeho osobnostní nastavení. Byl člověkem, který požíval 30 let úcty nejen ve svém sboru, ale i ve společnosti. Byl respektovaným kazatelem, přednášejícím na bohosloveckém semináři, mluvčím na konferencích, předsedou Jednoty, který měl mnoho kontaktů a široký záběr své činnosti.

Sbor ani Jednota mu však nemohly poskytnout návrat ke stejnému životu jako před odsouzením. Ačkoliv druhá polovina 60. let byla ve znamení nastupujícího uvolnění ve společnosti, stále byla u moci KSČ a období relativní svobody bylo velmi krátké.

Také Řičař se z vězení vrátil poznamenaný fyzickým a psychickým nátlakem, kterému byl v době procesu i vězení vystaven. Jeho zdraví bylo podlomeno a nebyl schopen fyzicky ani psychicky zvládnout zátěž, které byl vystaven. A právě tato skutečnost způsobila, že nebyl vždy schopen v klidu řešit nastalé problémy a v konkrétních situacích mohl jednat neadekvátně.

Všechny tyto okolnosti pak způsobily napětí a konflikty mezi Řičařem a sborem, potažmo Jednotou. Není úmyslem této práce ani jejího autora Jana Řičaře nekriticky glorifikovat. Je však nutné konstatovat, že nic z toho, co se Janu Řičařovi událo v souvislosti s procesem, si nepřivodil svou vinou. Zatčený a odsouzený byl naprosto nespravedlivě jako předseda Jednoty. Neprovinil se ničím, z čeho byl souzen. Naprosto nespravedlivě byl vytržen od své rodiny, od svého sboru a církve. Nespravedlivě byl zbaven práva kázat slovo Boží, což bylo jeho celoživotní poslání. A také někteří členové církve mu způsobili mnohá duchovní zranění. Už jen tím, že třeba jen částečně uvěřili komunistické propagandě, tím, že mu nebyli schopni nebo ochotni pomoci po jeho návratu z vězení k životu, který toužil žít. Nakonec tyto okolnosti se zapsaly i do srdcí a vědomí Řičařových dětí a potomků, kteří toho byli svědky.

---

¹⁵¹ Srov. Archiv VV BJB, Složka: Proces s představiteli BJB, *Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7. 12. 1990, Rt 426/90.*

¹⁵² Srov. Archiv VV BJB, Složka: Proces s představiteli BJB, *Věc: Rehabilitace ze dne 12. 12. 1990, čj.: 496/90 zn. Ti.*

Je velkou ztrátou pro pardubický sbor a Bratrskou jednotu baptistů, že tento kazatel evangelia se stal obětí zinscenovaného procesu a musel nést jeho následky až do své smrti. Jan Řičař zemřel 22. dubna 1978, rok po smrti své milované manželky a podporovatelky na díle Božím.¹⁵³

---

¹⁵³ Srov. VYCHOPĚŇ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 112.

5 ŽIVOT SBORU V LETECH 1953–1989

5.1 STANICE SBORU A VÝVOJ POČTU ČLENŮ

Pohled na život baptistického sboru v Pardubicích jsme přerušili v roce 1952, kdy byl zatčen kazatel Jan Řičař. V následujících kapitolách budeme pokračovat v mapování historie sboru, jeho aktivit a členstva v období let 1952–1989.

V roce 1952 měl sbor 100 členů a celkem 11 stanic. Ovšem od roku 1950 docházelo k útlumu zejména misijních aktivit. Komunistický režim cíleně zatlačoval církve do jejich kostelů a modliteben. Když v roce 1952 a následujících letech docházelo k perzekucím baptistické církve, ovlivnilo to velmi výrazně právě i pardubický sbor.

Kazatel Řičař, který byl organizátorem sborového života a aktivit byl ze dne na den zatčen a následujících 8 let strávil ve vězení. Sbor však nemohl ustrnout a i přes obtížnost situace se pokoušel dál pracovat na díle Božím. Většinu aktivit převzali laičtí kazatelé a další členové sboru. Do sboru následně v roce 1953 nastoupil nový kazatel, absolvent Komenského evangelické bohoslovecké fakulty Artur Jersák. Ovšem již 1. října 1953 nastupuje vojenskou službu, z které se vrací až 27. září 1955.¹⁵⁴

Statistiku členů sboru nacházíme k roku 1956, kdy měl sbor 87 členů. Ovšem z 11 stanic měl již pouze 2. Členstvo bylo rozděleno takto:

- Pardubice:	72
- Horní Jelení:	13
- Holice:	5. ¹⁵⁵

V roce 1958 bylo celkem 89 členů sboru. Následující rok 1959 již sbor vykazoval celkem 79 členů. Přibyla však další stanice, a to Veliny. Statut Velin se však průběžně měnil. V některých letech byly uváděny jako stanice a v jiných zase ne. Nakonec od roku 1980 se již jako stanice neuvádějí.

---

¹⁵⁴ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 31.

¹⁵⁵ Srov. Archiv VV BJB, Evidence a statistika sborů BJB 1955-1981.

Nově byla založena stanice v roce 1970 v Hořicích v Podkrkonoší. Shromáždění se tam však konala jen 1× měsíčně v bytě člena sboru Kočího. Kočí jinak jezdil do shromáždění do Pardubic každý týden, někdy i dvakrát týdně na motocyklu, v pozdějším věku vlakem. Když zemřel v roce 1982, stanice v Hořicích zanikla.

Dramatické snížení počtu stanic bylo dáno zejména těmito faktory: úmrtím nebo odstěhováním baptistických členů a také systemizačními opatřeními SÚC. Sbor již nemohl vykonávat službu všude, kde se rozhodl.

V 60. letech se pohybuje počet členů mezi 75 až 80 bez výraznějších přírůstků nebo úbytků. Ještě v roce 1967 a 1968 má sbor 77 členů. Změna nastává v 70. letech, kdy se počet členů postupně snižuje. Úbytek je trvalý a v roce 1979 má sbor již 52 členů. Pak dochází dále k úbytku, ale již jen pozvolnému. Pro srovnání uvádím výběr počtu členů sboru v přehlednější podobě:

- 1952:	100 členů
- 1958:	89 členů
- 1959:	79 členů
- 1967:	77 členů
- 1968:	77 členů
- 1972:	65 členů
- 1979:	52 členů
- 1980:	51 členů
- 1981:	49 členů
- 1982:	47 členů
- 1984:	42 členů
- 1985:	49 členů
- 1986:	49 členů
- 1987:	47 členů
- 1988:	49 členů
- 1989:	47 členů. ¹⁵⁶

Výrazný úbytek členstva je dle statistik a kroniky dán postupným umíráním věkem starých členů sboru. Stejně významným faktorem pak je velmi malý přírůstek z misijní služby a dokonce i z přirozeného růstu skrze děti členů sboru. Jen mezi lety 1972 až 1984 zemřelo 33 členů sboru, 6 členů se odstěhovalo, 4 ukončili své členství. Křtem

---

¹⁵⁶ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, *Zprávy za rok 1952-1989*.

však přibylo jen 11 členů. Někteří noví členové se také přistěhovali a tak měl sbor v roce 1984 celkem 42 členů.¹⁵⁷

Na úbytku členů se výrazně projevila ztráta generace dětí a tím i dalších potomků mnoha členů sboru z prvních desetiletí existence sboru. Došlo k přerušení plynulé návaznosti generací a členskou základnu již od 70. let tvořili ve většině starší a staří lidé. Někteří dokonce nemohli nejen přicházet do shromáždění, ale už ani nemohli být dováženi auty pro svůj zdravotní stav.¹⁵⁸

Odpověď na otázku, proč se tato generace sborových dětí ztratila, hledal nejen kazatel Buba, ale i další. Ovšem uspokojivá odpověď se hledá obtížně a je možné spíše jen spekulovat.¹⁵⁹

Jedním z důvodů by mohla být složitá situace s procesem proti kazateli Řičařovi. Výsledky některých členů sboru a hrozba dalších obvinění, vytvářeli obtížnou atmosféru nejen pro přímé účastníky, ale i pro jejich děti. Pro potomky a příbuzné kazatele Řičaře bylo jistě velmi obtížné se vyrovnat s postojem Jednoty k nespravedlivě odsouzeným kazatelům. Tito lidé byli konfrontováni s tím, že Jednota jejich blízkého odsoudila. Byli konfrontováni s tím, že někteří členové církve dokonce alespoň částečně uvěřili ve vinu Řičaře. To dosvědčuje i zpráva sboru za rok 1958, která ve věci členů sboru říká, že *„...nezájem některých členů o práci ve sboru jest povětšinou soukromého rázu jako zbytek minulých událostí ve sboru. Duše těchto lidí nám jsou drahé. Musíme je hledati jako ztracený groš a pak se radovati ze ztraceného-nalezeného jednotlivce. Pán nám k tomu dej své požehnání.“*¹⁶⁰

Bezpochyby měla svůj vliv i neustálá propaganda komunistického režimu proti církvím a věřícím lidem. Pro některé členy sboru nebo jejich děti byla hrozba nemožnosti studia či získání dobré práce jistě velkou zátěží. Ale to vše jsou jen úvahy, které nemohou poskytnout jednoznačnou odpověď.

Záležitost členství ve sboru je pro baptistický sbor významná. Že není brána na lehkou váhu, dosvědčují i slova kazatele Veselovského z roku 1959: *„Vděčíme Pánu, že nám dal duše s velikou obětavostí a zájem o růst života sboru v jehož provozu se aktivně podílejí. Máme však i členy bez zájmu o sbor, shromáždění se nezúčastní a tak se stávají*

---

¹⁵⁷ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 4, s. 24.

¹⁵⁸ Srov. Tamtéž, s. 18.

¹⁵⁹ Srov. Tamtéž, s. 18.

¹⁶⁰ Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, Zpráva za rok 1958.

*mrtvými údy sboru. Naše pokusy projevit u nich zájem o sbor nepřinášejí kladného výsledku. Chceme však na ně pamatovati na svých modlitbách.*¹⁶¹

5.2 PŘEHLED SBOROVÉHO ŽIVOTA

V roce 1952 byl zatčen kazatel Řičař a sbor se ze dne na den ocitl bez kazatele. Byla to velmi obtížná až krizová situace. Ve sboru v té době sloužili laičtí pracovníci Bohuslav Malata, Jaroslav Zamazal, Josef Patík a Jaroslav Hlaváček, který byl laickým kazatelem. Tito pověření členové dostali od ONV povolení k laické duchovní službě.¹⁶² Dále velmi pomáhal Rudolf Remftel a v České Třebové Rudolf Brokeš. Prvořadým úkolem těchto sloužících bylo zajistit konání bohoslužeb, zejména v Pardubicích a dle možností i na stanicích sboru.¹⁶³

Pozitivní posun přinesl rok 1953, kdy byl zvolen novým kazatelem sboru Artur Jersák, který nastoupil do služby na jaře 1953. Sborem byl velmi vřele přijat. Velice kladně byla sborem přijímána jeho služba slovem při bohoslužbách. Vzdělání z bohoslovecké fakulty a obdarování ke kázání Božího slova z něj činili velmi oblíbeného kazatele.¹⁶⁴

Ovšem sbor neměl příliš času si na nového kazatele zvyknout a lépe jej poznat. Již 1. října 1953 nastoupil vojenskou službu, z které se vrátil až 27. září 1955.¹⁶⁵ Nedlouho na to však došlo k rozpadu jeho manželství a kazatel Jersák se rozhodl opustit službu kazatelskou a v roce 1957 odešel do Prahy pracovat na ústředí BJB.¹⁶⁶

Sbor tedy po většinu 50. let vedlo pouze staršovstvo a sloužili zejména laičtí kazatelé. Ale protože nemohli obsáhnout všechnu sborovou činnost, docházelo k útlumu sborového života.¹⁶⁷

---

¹⁶¹ Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, *Zpráva za rok 1959*.

¹⁶² Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 3, s. 8.

¹⁶³ Srov. Tamtéž, s. 8.

¹⁶⁴ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 3, 1985, s. 31.

¹⁶⁵ Srov. Tamtéž, s. 31.

¹⁶⁶ Srov. VYCHOPENĚ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 146.

¹⁶⁷ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 3, 1985, s. 32.

Změna nastala od 1. září 1957, kdy do sboru nastoupil na doporučení ústřední rady Jednoty nový kazatel Jan Veselovský. Ten do té doby sloužil jako kazatel v Broumově. S nástupem kazatele došlo k oživení sborového života. Celý sbor v něm poznal upřímného a schopného Božího služebníka.¹⁶⁸

Během jeho služby ve sboru se oživila práce všech sborových složek. Pomáhal vedoucím nedělní školy, povzbuzoval sestry k sesterskému kroužku, věnoval se mládeži a organizoval pěvecký sbor.¹⁶⁹

V době působení kazatele Veselovského byl zvolen i nový hospodář sboru Rudolf Skalický. Jeho úkolem bylo pečovat o sborový dům a jeho zahradu a obecně se starat o finanční záležitosti sboru. V této době bylo do modlitebny zakoupeno nové harmonium, přičemž staré harmonium bylo věnováno do modlitebny Českobratrské církve evangelické (ČCE) v Horním Jelení. V jejich modlitebně se totiž začala konat pravidelná shromáždění stanice sboru. Rovněž bylo zakoupeno 65 kusů nových židlí. Staré skládací židle pak byly věnovány sboru ve Vysokém Mýtě.

Ve zprávě z roku 1959 pro konferenci sborů BJB se o životě sboru dočteme: *„S pomocí Páně snažíme se využít každé příležitosti nám dané k slavnostním shromážděním s vlastním programem, neb za účasti některého ze sousedních sborů naší Jednoty a také společně s Českobratrskou jednotou. Sbor se zúčastňuje Aliančního modlitebního týdne spolu s ostatními církvemi, pro který dává k dispozici i svoji bohoslužebnou místnost. Pardubická shromáždění navštěvuje 60-80 osob, o biblické hodině bývá účast menší.“*¹⁷⁰

V roce 1960 se z vězení vrátil kazatel Řičař, ale již nedostal státní souhlas ke kazatelské službě. Přesto se snažil být nápomocný kazateli Veselovskému v jeho službě.¹⁷¹ Zejména se mohl věnovat pastorační péči o starší členy sboru.¹⁷²

Shromáždění na stanicích v Holicích a v Horním Jelení se do roku 1960 konala v rodinách členů sboru. V Holicích u Machků a Brandů. V Horním Jelení u Smilků a Horských. V roce 1960 se sbor dohodl s místním evangelickým sborem ČCE na užívání jejich modliteben. Poplatek byl stanoven velmi bratrsky ve výši 240 Kčs

---

¹⁶⁸ Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 3, 1985, s. 32.

¹⁶⁹ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 3, s. 9.

¹⁷⁰ Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, Zpráva za rok 1959.

¹⁷¹ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 3, 1985, s. 37.

¹⁷² Srov. VYCHOPENĚ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 111.

v Holicích a 250 Kčs v Horním Jelení. Členové našeho sboru, ale do značné míry rovněž převzali údržbu a stavební úpravy těchto modliteben. Tak se ukázala tato vzájemná dohoda jako velmi perspektivní a vhodná pro obě strany. Tento vztah a užívání evangelických modliteben trvá až dosud.

V roce 1963 požádala pardubický sbor Jednota bratrská (JB) o umožnění konání jejich bohoslužeb v baptistické modlitebně. Sbor této žádosti vyhověl a tak se 3 roky konala 2× týdně shromáždění JB v pardubické modlitebně. Po roce 1966 se shromáždění JB přestěhovala do modlitebny ČCE v Pardubicích.

Jan Veselovský ukončil svou službu v Pardubickém sboru 4. února 1969 a odešel do důchodu. Protože svůj odchod do důchodu plánoval, hledal sbor od roku 1968 nového kazatele.

Při svém hledání sbor oslovil kazatele P. Čániho, F. Kolaříka, K. Kuce a J. Průšu. Až posledně jmenovaný kazatel Josef Daniel Průša žádosti sboru vyhověl a byl ochoten v Pardubicích kandidovat na kazatele. 10. listopadu 1968 byla ve sboru provedena volba kazatele při které Josef D. Průša uspěl. Tato volba pak byla schválena státním úřadem a kazatel Průša nastoupil do sboru k 1. únoru 1969. Instalace kazatele Průši na sbor byla vykonána 2. února 1969 předsedou ústřední rady V. Tomešem. V tomto roce sbor také provedl údržbu a úpravy kazatelského bytu.

Kazatel Průša byl energický a cílevědomý člověk.¹⁷³ Během jeho služby docházelo k některým konfliktům s kazatelem Řičářem. O energičnosti Průši svědčí i rozsah stavebních úprav modlitebny během jeho působení ve sboru. Byly podřezány základy domu směrem od ulice a dům izolován. V podiu modlitebny bylo vybudováno baptisterium, tedy křtitelnice pro křest ponořením. Od té doby sbor nemusel vykonávat křty v modlitebnách jiných sborů, což obvykle byla Praha-Vinohrady a Vysoké Mýto. Byla vybourána zeď z velkého do malého sálu modlitebny a předěl byl opatřen závěsem. Modlitebna byla vymalována a na čelní stěnu velkého sálu byl pořízen nový vyznačkový nápis „*Ježíš Kristus je Pán*“.¹⁷⁴

Od 3. září 1969 byly na stanici v Holicích zavedeny pravidelné biblické hodiny v intervalu 1× za 2 týdny. Kazatel také založil mládežnický kytarový kroužek. V oblasti misie byla v roce 1970 založena nová stanice sboru v Hořicích v Podkrkonoší.

---

¹⁷³ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 3, 1985, s. 40.

¹⁷⁴ Srov. Tamtéž, s. 40.

Shromáždění se tam konala 1× měsíčně.¹⁷⁵ V Holicích začal v roce 1969 se státním souhlasem působit mladý laický kazatel Luboš Branda.¹⁷⁶

Kazatel Průša se však rozhodl, že ve sboru nezůstane dlouho a tak již od 1. ledna 1972 nastoupil do sboru v Liberci. Do 1. dubna však ještě pardubický sbor administroval.

Sbor však již v té době zvolil nového kazatele Karla Bubu ml., který byl do sboru instalován 1. dubna 1972. Karel Buba byl absolvent bohoslovecké fakulty a pardubický sbor byl jeho prvním sborem. Když nastupoval do sboru, byl ještě svobodný. Služba Karla Buby trvala do 24. dubna 1986. Působil tedy ve sboru 14 let, což z něj činí druhého nejdéle sloužícího kazatele v pardubickém sboru.

Dlouhé období jeho činnosti znamenalo pro sbor období klidu a soustředění se na život sboru. Avšak v důsledku vysokého věkového průměru členů sboru docházelo k trvalému úbytku členů sboru jak jsme uvedli v kapitole 5.1.

V době nástupu Buby do sboru neměl sbor žádné sdružení mládeže ani děti do nedělní školy. Ve zprávě sboru za rok 1977 to vyjadřuje kazatel Buba: „*Kamenem úrazu zůstávají stále děti v našich rodinách, převážným dílem v Pardubicích a zčásti i na stanicích. Naši nadějí však zůstává moc lásky Pána Ježíše, který k našim modlitbám, které jsou za ně vysílány, jistě nemlčí.*“¹⁷⁷

Kazatel Buba měl velké hudební nadání a tak nejen, že hrál na harmonium a kytaru, ale po Bohuslavu Malatovi vedl také pěvecký kroužek ve sboru a organizoval rozličné hudební aktivity. Ve sboru velmi aktivně působili laičtí pracovníci, a to zejména na stanicích. Díky službě zejména Luboše Brandy a Vladimíra Machka se počet členů a množství aktivit na stanicích vyrovnaly Pardubicím.

V Pardubicích sloužila jako laická pracovnice Julie Doktorová. Vypomáhal také Karel Buba st., který však musel přijíždět až od Kutné Hory. Dále v Pardubicích sloužili Bohuslav Malata a Vlastislav Doležal. Doprovodem na harmonium při bohoslužbách sloužil Albín Sláma, Milena Hrušková a od roku 1974 Věra Fajmonová.

---

¹⁷⁵ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 3, 1985, s. 41.

¹⁷⁶ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, *Zpráva za rok 1969*.

¹⁷⁷ Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, *Zpráva za rok 1977*.

V Pardubicích se dětem věnovaly *sestry Holická a Jezdinská*. Na stanici pak Helena Bubová (manželka kazatele).¹⁷⁸

V období služby kazatele Buby navštěvovali sbor i návštěvy ze zahraničí, když přijížděli na konferenci sborů BJB. Také Buba zval často kazatele jiných baptistických sborů, aby posloužili kázáním. Častým návštěvníkem sboru byl i předseda Tomeš, který vždy posloužil slovem Božím.

Když přijížděli do sboru návštěvy, znamenalo to, že se také o ně někdo musel postarat. Zajistit ubytování a stravování. Velice často tak činil kazatel Buba, ale také další sborové rodiny, které velice obětavě se dělily o místo ke spaní a jídlo. Patřili mezi ně rodiny Holických, Doležalů a Lelkešových. *Ti pak zůstávají příkladem pro budoucnost, jak se obětovat i po hmotné stránce pro dílo Boží.*¹⁷⁹

Pro život sboru byla důležitá modlitební podpora. V tom vždy vynikaly sborové ženy. Jmenujme alespoň některé: *sestry Valová, Řičařová, Doktorová, Kaňkovská, Brandová, Skalická, Machková a Jezdinská.*¹⁸⁰

Sbor však musel řešit i problémy materiální, většinou se sborovým domem. Na počátku působení kazatele Buby byl hospodářem sboru Jan Lelkeš, který se své službě i přes vážné zdravotní potíže věnoval velmi svědomitě.

V roce 1980 se sbor rozhodl upravit sborové místnosti, ve kterých do roku 1978 bydlel kazatel Řičař. Současně provedl vyklizení sklepů a Gabrielky.¹⁸¹ Velký díl práce vykonal nový hospodář sboru Doležal.

V letech 1980–1982 stál sbor před přetrvávající hrozbou, že sborový dům bude zbourán v rámci výstavby sídliště Karlovina. Situace se vyjasnila až v roce 1982, kdy bylo již jisté, že modlitebna zůstane. Sbor pak začal plánovat rekonstrukce v modlitebně a na domě. Ovšem zásadní rekonstrukce se realizovaly až na počátku 90. let a předně pak po roce 2000.

Přesto se v roce 1982 podařilo vyměnit střešní krytinu sborového domu. Materiál a práce stály sbor 20 000 Kčs. V roce 1983 se vyměnila okna a dveře do dvora. V roce 1985 pak byl zaveden plyn do místností domu, kde se dosud vytápělo uhlím.

---

¹⁷⁸ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 4, s. 21.

¹⁷⁹ Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 4, s. 22.

¹⁸⁰ Srov. Tamtéž, s. 22.

¹⁸¹ *Gabrielka* se nazýval zahradní domek, který náležel k modlitebně. Původ názvu se odvozuje od jména Gabriela, zahradníka, který v domku bydlel. Ale existují i jiné verze původu jména.

Vzhledem ke stále stárnoucímu členstvu sboru se musel sbor bytostně zabývat otázkou misie. Ta nebyla v dobách normalizace snadná. Shromáždění se musela konat pouze v modlitebně a veřejně na ně zvat, např. v tisku, nebylo možné. Že sbor tématem misie a evangelizace žil, dokládá zpráva za sbor v roce 1980: „*Vždy na konci roku shledáme, že náš sborový život byl pěkně bohatý na zvláštní a mimořádná shromáždění. Jsme za ně vděční, zároveň si však uvědomujeme, že všechna shromáždění a ryze bohoslužebná s výkladem Písma svatého především, slouží především k tomu, abychom vyšli ze své izolace. Tu mám na mysli, abychom vyšli každý sám ze své izolace a stali se tak živými misijními údy církve Pána Ježíše. Tato odpovědnost vyjítí na misijní pole, přiznat pravou tvář a vydat se ve službu, je skutečně rozdílná. Není bez zajímavosti, že ti, kteří jsou misijní, spěchají do obecnství a bohoslužebná shromáždění mají rádi, zatímco někteří, jejichž docházka k Božímu slovu vážne, nemají ani skutečný misijní zájem. Toto je také patrné v modlitebních hodinách, kam přes jasné a dlouhodobé úsilí přichází vždy věrně jen několik členů našeho sboru. Při těchto úvahách je třeba vzít v úvahu, že právě v Pardubicích, kde modlitební shromáždění máme, je věkový průměr daleko vyšší než na obou stanicích, takže některým je docházení do obecnství Slova znemožněno, ač po tom velmi touží.*“¹⁸²

V roce 1984 dochází ve sboru na základě výzvy z konference sborů v roce 1983 k většímu zapojení členů staršovstva do sborové služby. Vědomě a veřejně je odmítán koncept práce jednoho kazatele. Členové staršovstva se zejména zapojují do pastoračních návštěv členů sboru. Slovem Božím slouží při bohoslužbách často laičtí kazatelé. Do bohoslužby se více zapojuje mládež, sesterský kroužek i nedělní škola.

Od tohoto roku se ve sboru hovoří o předsevzetí být charismatickým sborem. Tímto předsevzetím je míněno, že do služby budou zapojeni všichni členové sboru, aby mohli uplatnit svá specifická obdarování.

Ve sboru je posíleno rozdělení modlitebních úvodů bohoslužeb mezi naprostou většinu členů sboru.

Od roku 1975 do roku 1984 se ve sboru konalo několik křestních shromáždění. Postupně tak vyznali svou víru a stali se členy sboru Josef a Lydie Máchovi, Helena Brandová a Věra Fajmonová, Vlastimil Doležal, Věra Doležalová, Miloš a Michal Brandovi. Všichni pokřtění se aktivně zapojili do života sboru a postupně začali sloužit v rozličných sborových službách.

---

¹⁸² Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, Zpráva za rok 1980.

V roce 1982 zodpovídal kazatel Buba otázku: „*Jaká je perspektiva pardubického sboru?*“ Karel Buba napsal: „*Je před námi mnoho manuální práce, která souvisí se stálými opravami sborové budovy. Jakákoli duchovní perspektiva naší práce záleží na našem vděčném a pokorném naslouchání Božího hlasu – při společných shromážděních i při soukromém vzdělávání. Abychom činili právě to, k čemu nás nyní a teď volá Pán. Víme, že požehnání přicházela skrze modlitební život církve. A také touto cestou, chceme, aby se každý z nás stal evangelistou svému okolí.*“¹⁸³

Karel Buba ukončil svou kazatelskou službu v pardubickém sboru do dubna 1986.

Na místo kazatele pardubického sboru byl na začátku roku 1986 zvolen Ing. Jaroslav Poloha, který do služby nastoupil 1. dubna 1986. Svou kazatelskou službu v Pardubicích pak ukončil v červnu 1995.

Hned v počátku své služby na podzim 1986 pokřtil několik mládežníků sboru, mezi nimi Ondřeje a Vladimíra Fajmonovi a Renátu Machovou. Poloha nejen ve svých kázáních, ale také v pastorační službě se velmi zaměřoval na vedení k životu duchovnímu. Důraz kladl na charismata, tedy duchovní dary.

Kazatel Poloha se ve své službě zaměřil na posílení modlitebního života sboru. Proto v Pardubicích zavedl modlitební skupinku, která se scházela 1× za dva týdny. Zároveň sbor nejen povzbuzoval ke zvěstování evangelia, ale sám byl horlivým kazatelem nejen ve sboru, ale při každé příležitosti k rozhovoru.

Ve zprávě za sbor za rok 1989 píše: „*Že Pán Bůh svému slovu dostojí vždycky, prožíváme i my a radujeme se z toho, že nám posílá lidi, kteří hledají spasení. Na nás je, abychom pracovali, sloužili, svědčili a Pán Bůh přivedí výsledky. Ne podle našich představ, ale podle své svaté vůle. A učí nás touto prací trpělivosti, odevzdanosti a především víře v jeho svatou moc.*“¹⁸⁴

---

¹⁸³ Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, Zpráva za rok 1982.

¹⁸⁴ Tamtéž, Zpráva za rok 1989.

5.3 SLUŽBA DĚTEM

Služba dětem byla v uvedeném období omezena na sborovou nedělní školu. Ta se konala v modlitebně v neděli dopoledne po bohoslužbě, případně i před bohoslužbou. Do konce 60. let probíhala služba dětem v Pardubicích i na stanicích. Děti bylo v průměru 10–15.

Od počátku 70. let se situace se službou dětem komplikuje. Děti ubývá a nové nepřibývají. V některých letech nebylo ve sboru dokonce žádné dítě do nedělní školy nebo jen jedno či dvě. K nárůstu počtu dětí dochází od roku 1980.¹⁸⁵

V roce 1982 je již 12 dětí v nedělní škole. Nedělní škola se koná v Pardubicích i na stanici v Holicích. Děti mají jednu učitelku pro Pardubice a jednu pro Holice. V Holicích je to manželka kazatele Buby. V Pardubicích vede nedělní školu Jezdinská. Podle možností také nedělní škola příležitostně slouží ve shromáždění. Většinou písni a básněmi.

V roce 1983 se nedělní škola koná i v Horním Jelení. Jako pomůcka se na stanicích začíná používat flanelograf. Učitelkou nedělní školy se zde stala Lydie Máchová.¹⁸⁶

V období let 1952–1989 neměl sbor ani jeho kazatel možnost výuky dětí na školách či mimo prostor církve.

5.4 SLUŽBA MLÁDEŽI

V 70. letech po většinu času nebylo v Pardubicích sdružení mládeže. Mládež se však scházela v Horním Jelení, a to společně s mládeží evangelickou (ČCE). Sdružení mládeže na stanicích vedl Luboš Branda.

V Pardubicích se mládež začíná scházet až od roku 1982. Nejprve v počtu čtyř mládežníků, ale v dalších letech se jejich počet zvětšoval. Přesto však zlom ve službě mládeži nastal až v roce 1989 a letech následujících. To ovšem přesahuje rozsah této práce.

---

¹⁸⁵ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, *Zpráva za rok 1980*.

¹⁸⁶ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 4, s. 24.

Ve sdružení mládeže vedl kazatel mladé lidi k vlastní práci nad Písmem. Každou schůzku má vedení někdo jiný a s tím související přípravu předem určeného oddílu Písma. Pak byly kladeny otázky a v otevřeném rozhovoru se diskutovalo o nejasnostech.¹⁸⁷

Od roku 1986 se mládeži začal věnovat kazatel Poloha. Vedl setkání mládeže a mládežníky směřoval k odevzdanému životu víry.

5.5 DALŠÍ AKTIVITY SBORU

V této kapitole se seznámíme s přehledem dalších sborových aktivit konaných v období let 1952–1989.

a) Dorost

- Dorost měl svá pravidelná setkání v průběhu 50. a 60. let
- V 70. a 80. letech byl dorost z důvodu nedostatku věkově odpovídajících osob spojen s mládeží.¹⁸⁸

b) Sesterský kroužek

- Sesterský kroužek se, zejména od 70. let, stal setkáním sester k modlitbám a zamyšlení nad Písmem.¹⁸⁹
- Kroužek se samostatně setkával v Pardubicích a na stanicích v Holicích a Horním Jelení.
- Původní pracovní zaměření kroužku, jak jej známe z období do roku 1952, se vytratilo.¹⁹⁰

c) Alianční modlitební týdny

- Konaly se vždy na začátku měsíce ledna po dobu jednoho týdne.

---

¹⁸⁷ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, *Zpráva za rok 1980*.

¹⁸⁸ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 1, *Zpráva za rok 1982*.

¹⁸⁹ Srov. Tamtéž, *Zpráva za rok 1983*.

¹⁹⁰ Srov. Kapitulu 3.4 písmeno b) této práce.

- Ke společným modlitbám a výkladu slov Písma se scházeli společně pardubické nekatolické církve. Mimo baptistický sbor pak zejména Jednota česko-bratrská, později přejmenovaná na Církev bratrskou, Československá církev husitská a Českobratrská církev evangelická.¹⁹¹

d) Památka upálení Mistra Jana Husa

- Každoročně 6. července se na Pusté Rybné (stanice sboru Vysoké Mýto) konalo setkání, na které přijížděli zástupy věřících z baptistických sborů z různých míst republiky.
- Setkání se konala na Damašku v chatě, ve které se jinak konaly dětské a mládežnické tábory brněnského sboru. Protože kapacita chaty nedostačovala, konala se venkovní shromáždění.¹⁹²

e) Slavnost Děkuvzdání

- Vždy na podzim, obvykle v měsíci říjnu, se ve sboru konala slavnost Děkuvzdání za úrodu a Boží péči o člověka.
- Občas byl pozván i blízký vysokomýtský sbor nebo Církev bratrská.¹⁹³

f) Děkovné shromáždění za uplynulý rok

- Konalo se vždy 31. prosince, obvykle od 20 hodin.
- Obsahem shromáždění byla svědectví o Božím působení v životě sboru a jednotlivců a modlitby přes půlnoc.

g) Sborový zpěv

- Skupinu zpěváků a zpěvaček vedl nejprve Bohuslav Malata později pak kazatel Karel Buba.
- Protože na konci 70. a počátkem 80. let zpěváků ubývalo, nacvičovala se sóla, duety, tria nebo kvarteta, podle možností.¹⁹⁴
- Zpěvem se sloužilo při nedělních bohoslužbách a mimořádných shromážděních.

---

¹⁹¹ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 3, 1985, s. 48.

¹⁹² Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 4, s. 21.

¹⁹³ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 3, 1985, s. 38.

¹⁹⁴ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 4, s. 24.

h) Vánoční slavnosti dětí

- Pokud se konala nedělní škola připravovaly děti vánoční slavnost.
- Slavnost tvořilo pásmo služby dětí, obvykle písně, básně nebo divadlo.
- Slavnost připravovali učitelé nedělní školy s kazatelem.

5.6 AKCE SBORU

Sbor mimo své bohoslužby, aktivity dětí a sdružení mládeže, organizoval rozličné mimořádné akce. Na rozdíl od období do roku 1952 je ve sborovém archivu výrazně méně záznamů. Konkrétní akce se většinou vůbec neuváděly. Bylo tedy nutné tyto písemné záznamy doplnit svědectvím pamětníků, aby se alespoň některé akce daly datovat a zaznamenat. Ve srovnání s obdobím do roku 1952 nastal viditelný pokles mimořádných akcí a to zejména spojených se zahraniční návštěvou. Návštěvy ze „západních zemí“ byly naprosto mimořádné. Stejně tak se již prakticky přestaly konat akce mimo modlitebnu. To vše bylo v důsledku státních opatření, kterými byla církev zatlačována jen do svých prostor.

V této kapitole uvedeme alespoň některé v přehledu:

a) Slavnostní shromáždění ordinace kazatele Jersáka

- Ordinační shromáždění se konalo v únoru 1953.
- Artura Jersáka ordinoval za kazatele Bratrské jednoty baptistů zástupce ústředí kazatel Vilém Pospíšil.¹⁹⁵

b) Křestní shromáždění

- Od 50. let se musely přestat konat venkovní křty v řece Chrudimce a v rybníku v Horním Jelení.
- Křestní shromáždění se do roku 1972 konala v pražském vinohradském sboru nebo ve vysokomýtském sboru.

---

¹⁹⁵ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 32.

- Od roku 1972, kdy sbor vybudoval baptisterium ve své modlitebně, se křty konaly v pardubické modlitebně.
- V letech 1952–1989 máme v kronice a zprávách sboru zaznamenáno celkem 7 křestních shromáždění, ale bez udání počtu křtěnců.
- Poslední křest do roku 1989 se konal 7. září 1986.¹⁹⁶

c) Neděle svědectví

- Konala se obvykle jednou nebo dvakrát do roka.
- Ke službě byli zváni kazatelé z jiných sborů případně i jiných církví.
- Např. v roce 1959 se na programu podílela Jednota česko-bratrská (později Církev bratrská).¹⁹⁷

d) Evangelizační večery

- Konaly se 18. až 22. února 1959.
- Kázáním sloužil kazatel Pavel Titěra z Brna.¹⁹⁸

e) Vystoupení skupiny bratří Pospíšilů

- V letech 1972–1986 navštívila skupina sbor 3x a vždy sloužila hudebně v Pardubicích i na stanicích sboru.
- Jejich vystoupení bylo spojeno s evangelizačním shromážděním.¹⁹⁹

f) Evangelizační shromáždění

- Konala se v listopadu 1974.
- Kázáním sloužil kazatel Miloš Šolc ml.
- Na evangelizační výzvu reagovalo 7 mladých lidí.²⁰⁰

g) Evangelizační shromáždění

- Konala se v dubnu 1981.

¹⁹⁶ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 4, s. 24.

¹⁹⁷ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 33.

¹⁹⁸ Srov. Tamtéž, s. 34.

¹⁹⁹ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 3, 1985, s. 44.

²⁰⁰ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 4, s. 21.

- Evangelizačním kázáním sloužil slovenský kazatel Ján Kriška.²⁰¹

h) Kurz kazatelů

- Na podzim roku 1982 se v Pardubicích konalo setkání baptistických kazatelů z celé republiky.²⁰²

i) Celorepublikové setkání sdružení mládeže

- V červnu 1984 se v Pardubicích uskutečnilo celorepublikové setkání sdružení mládeže BJB.²⁰³

j) Návštěva baptistů z Dánska

- V roce 1985 při příležitosti oslav 100. výročí od založení prvního baptistického sboru v Čechách navštívili pardubický sbor hosté z Dánska.
- Kazatelé z Dánska sloužili slovem Božím v nedělním shromáždění, překlad zajišťoval Karel Buba.²⁰⁴

Pokud bychom učinili srovnání bohatosti života a akcí sboru v 1. období 1922 až 1952 a v 2. období 1953 až 1989 museli bychom nutně dojít k závěru, že sborový život v 1. období byl výrazně bohatší. Konalo se mnoho mimořádných akcí, veřejné evangelizační shromáždění i mimo prostor modlitebny. Do sboru přijíždělo mnoho návštěv, nejen kazatelů Jednoty, ale také ze zahraničí, zejména z USA.

Přesto je zjevné, že se sbor v nových podmínkách komunistické vlády a stejně tak v období normalizace snažil o bohatý duchovní život. Využíval omezených možností, které měl, alespoň zvaním kazatelů z jiných sborů Jednoty.

---

²⁰¹ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 4, s. 36.

²⁰² Srov. Tamtéž, s. 39.

²⁰³ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 4, s. 40.

²⁰⁴ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 3, 1985, s. 43.

5.7 KAZATELÉ SBORU

Pardubický sbor měl od svého vzniku v roce 1922 do roku 1989 celkem 6 kazatelů. Prvnímu z nich, Janu Řičařovi, jsme věnovali samostatnou kapitolu s ohledem na jeho význam pro vznik sboru a život sboru do roku 1952. Ostatním pěti kazatelům věnujeme tuto část práce. Stručně se seznámíme s jejich životem a službou nejen v pardubickém sboru.

Ačkoliv nejvyšším orgánem sboru je vždy členská schůze a vedení sboru je kolektivní ve formě staršovstva (dříve nazývané výbor), je realitou, že kazatelé významně formují a ovlivňují život sboru a život jeho členů.

5.7.1 ARTUR JERSÁK

Artur Jersák se narodil 27. září 1929 v Lučenci na Slovensku. Jeho otcem byl baptistický kazatel Jan Jersák, matka se za svobodna jmenovala Marie Nováková. Jeho otec působil v Lučenci jako kazatel baptistického sboru.²⁰⁵ Artur žil v lučenci 6 let. Pak jeho otec přijal službu kazatele v Brně a až do svých studií žil Artur v Brně.²⁰⁶

Život uprostřed sborového společenství měl na Artura značný vliv. Během dospívání odevzdal svůj život Kristu a rozhodl se pro kazatelskou službu. Na toto rozhodnutí měl jistě vliv příkladu jeho otce.

V rámci přípravy na kazatelskou službu vystudoval baptistický bohoslovecký seminář v Praze a po jeho absolvování pokračoval ve studiu na Komenského evangelické bohoslovecké fakultě v Praze. Svá studia ukončil v roce 1953.²⁰⁷

Ve stejném roce byl zvolen kazatelem pardubického sboru. Byl to pro něj první sbor. Ve sboru byl přijat velmi příznivě. Sbor totiž byl ve velmi složité situaci, kdy již skoro rok neměl kazatele. Kazatel Řičař byl ve vazbě a současně byli i někteří členové sboru vyslýcháni StB. Sbor v té době jen s velkými obtížemi zajišťoval pravidelné

---

²⁰⁵ Srov. VYCHOPENĚ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 54.

²⁰⁶ Srov. Tamtéž, s. 54.

²⁰⁷ Srov. Tamtéž, s. 146.

bohoslužby.²⁰⁸ Nový kazatel byl proto vřele vítán. Krátce po svém nástupu do Pardubic uzavřel manželský svazek s Danou Burešovou.²⁰⁹

Kazatel Jersák však ve sboru pobyl jen pár měsíců a 1. října 1953 musel nastoupit vojenskou službu. Vrátil se za dva roky 27. září 1955.²¹⁰

Po svém návratu do sboru se začal aktivně věnovat kazatelské službě. Již v roce 1957 však na svou kazatelskou službu rezignuje z vážných rodinných důvodů. Z důvodu vážného selhání jeho manželky totiž došlo k rozpadu manželství.²¹¹

Ještě v roce 1957 odchází Artur Jersák do Prahy, kde pak několik let pracuje na ústředí BJB jako účetní a správce knihovny bývalého bohosloveckého semináře.

Po druhé se oženil s členkou pražského vinohradského sboru Vilmou Vackovou a po svatbě pracoval již v civilním zaměstnání.

V roce 1966 přestoupil do Evangelické církve metodistické a stal se kazatelem jejího sboru v Karlových Varech. Zde působil až do 90. let. V roce 1976 získal titul doktora teologie na Komenského evangelické bohoslovecké fakultě v Praze. Zemřel ve věku 70 let 7. září 1999.²¹²

5.7.2 JAN VESELOVSKÝ

Narodil se 17. července 1905 v polském Zelově jako nejstarší z pěti dětí. Jeho rodiče Jan a Alžběta, která byla rozená Špringlová, byli členy Evangelické reformované svobodné církve. Jan měl bratry Dobroslava a Blahoslava a sestry Slavenu, provdanou Kaňkovskou, a Martu, provdanou Badowskou. Otec Jan byl tkadlec a protože na rodinu těžce doléhala chudoba rozhodl se odejít do Ameriky. To bylo Janovi 7 let. Později chtěl, aby za ním přišla celá rodina, ale jeho manželka ze zdravotních důvodů nemohla. Otec se však již nikdy nevrátil. Veškerá starost o rodinu tak zůstala na matce.²¹³

---

²⁰⁸ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 3, s. 8.

²⁰⁹ Srov. VYCHOPEŇ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 146.

²¹⁰ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 1, 1985, s. 31.

²¹¹ Srov. VYCHOPEŇ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 146.

²¹² Srov. VYCHOPEŇ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 146

²¹³ Srov. Archiv VV BJB, Šanon 61-75, složka 75, *Životopis Jan Veselovský*.

Matka však zemřela již v roce 1922 ve věku pouhých 37 let. Starost o rodinu tedy přešla na nejstaršího syna Jana. Ten pracoval stejně jako jeho otec jako tkadlec. V Ježíše Krista uvěřil v roce 1924 a 7. září byl na vyznání své víry pokřtěn kazatelem místního baptistického sboru Karlem Střelcem. Následně se Jan zapojil do sborové služby, pracoval v nedělní škole a s mládeží. V roce 1930 se oženil s Eugenií Kupcovou, členkou baptistického sboru v Zelově, a společně měli tři děti: Jana (1932), Miroslava (1934) a Martu (1935).²¹⁴ Veselovský se brzy rozhodl pro studium teologie v Lodži, kde studoval 3 roky. Po absolvování semináře sloužil jako kazatel ve dvou polských baptistických sborech ve Visle a v Krakově. V roce 1938 byl v Krakově ordinován kazatelem Vilémem Pospíšilem.²¹⁵

Když nastala válka, musel Krakov opustit. Rodina se přestěhovala zpět do Zelova a kazatel Veselovský odešel studovat na seminář v Hamburku. V roce 1943 musel studium přerušit a byl totálně nasazen do textilní výroby v Německu.

Po skončení války nastala vlna reemigrace, kdy mnoho rodin potomků českých exulantů se vrátilo do vlasti do Čech. Jan Veselovský s rodinou také odešel do Čech. Spolu s rodinou se přestěhoval do Broumova, kde se stal v roce 1945 kazatelem baptistického sboru.

Byla to obtížná služba v obtížném období. Většina členů broumovského sboru byla německé národnosti a byla odsunuta. Zároveň však přišli rodiny z Volyně a broumovský sbor začal početně růst. V Broumově sloužil Jan Veselovský 12 let do roku 1957. V tomto roce odešel do Pardubic.²¹⁶

V Pardubicích sloužil kazatel Veselovský také 12 let. Nastoupil v období pro sbor velmi obtížném. Přistěhoval se i s rodinou do sborového domu. Pardubickému sboru sloužil věrně a spolehlivě. Prokázal se jako zkušený a osvědčený kazatel, kterého sbor potřeboval.

V roce 1969 odešel Jan Veselovský do důchodu. s manželkou a dcerou Martou se přestěhoval do Prahy, kde se stal členem vinohradského sboru a podle svých možností pomáhal se službou ve sboru.

Kazatel Veselovský zemřel 10. prosince 1992.²¹⁷

---

²¹⁴ Srov. VYCHOPENĚ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 123.

²¹⁵ Srov. Archiv VV BJB, Šanon 61-75, složka 75, *Životopis Jan Veselovský*.

²¹⁶ Srov. VYCHOPENĚ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 124.

²¹⁷ Srov. Tamtéž, s. 124.

5.7.3 JOSEF DANIEL PRŮŠA

Narodil se 28. listopadu 1923 v Budapešti, kam jeho otec Josef odešel z Čech za prací. Jeho matka se jmenovala Růžena, rozená Podstatová. Rodiče byli oddáni právě v Budapešti. Ve svém životopise Průša píše: „*Maminka si přála, abych se jmenoval Daniel, kdežto otec trval na jméně Josef – po sobě. Vyřešili to tak, že do křestního listu dali zapsat obě jména. Úředně jsem byl veden jako Josef, ale v rodině mě tak nikdy neoslovovali.*“²¹⁸ Rodiče byli věřící lidé a v rodině se konaly pobožnosti, četlo se Písmo a poměrně často se zpívalo.²¹⁹

Z Budapešti se rodina přestěhovala za prací do Bělehradu. Zde chodili do baptistického sboru. Při bombardování Bělehradu během války přišla rodina o všechnen majetek a odstěhovala se na venkov.

Daniel Průša uvěřil v roce 1941 a pokřtěn byl na vyznání víry o dva roky později. Do Československa se po válce vrátil Daniel se svou sestrou. Bydlel ve Frýdku-Místku, kde pracoval v továrně. Zde navštěvoval stanici ostravského baptistického sboru. V roce 1946 se Průša rozhodl pro kazatelskou službu. S doporučením ostravského sboru nastoupil do baptistického bohosloveckého semináře, který byl po válce na čas obnoven. Zde studoval do roku 1950, kdy byl seminář komunistickými orgány uzavřen.²²⁰

Po absolvování studia a složení kazatelských zkoušek však musel nastoupit vojenskou službu v pracovních oddílech PTP.²²¹ V roce 1951 se Průša oženil s Marií Blažkovou členkou baptistického sboru v Žatci. Zde pak s manželkou bydleli. Narodili se jim synové Daniel (1952) a Jan (1954). Po dobu své vojenské služby se snažil vypomáhat se službou ve sboru, protože kazatel sboru Mareš byl zatčen a později odsouzen ve zinscenovaném procesu s kazateli BJB.²²²

Protože po návratu z vojenské služby neobdržel státní souhlas ke kazatelské službě musel nastoupit do civilního zaměstnání. V roce 1958 pak obdržel státní souhlas ke kazatelské službě ve Vsetíně. Tam byl ihned kontaktován StB se snahou získat jej ke

²¹⁸ Archiv VV BJB, Šanon 46-60, složka 58, *Životopis Průša*.

²¹⁹ Tamtéž, *Životopis Průša*.

²²⁰ Srov. Archiv VV BJB, Šanon 46-60, složka 58, *Životopis Průša*.

²²¹ *Pomocné technické prapory (PTP)* byly místem pro vojenskou službu beze zbraně. Také měli převychovávat politicky nespolehlivé občany.

²²² Srov. Archiv VV BJB, Šanon 46-60, složka 58, *Životopis Průša*.

spolupráci. To Průša vytrvale odmítal a tak mu byl v roce 1959 státní souhlas odebrán. Dalších 8 let pak znovu pracoval v civilním zaměstnání ve Vsetíně. Po celou dobu alespoň vypomáhal se službou ve sboru.

Nová situace nastala až s politickými změnami v roce 1968. Následující rok Průša získal státní souhlas a byl zvolen kazatelem sboru v Pardubicích. Zde sice působil velmi krátce, ale za to velmi aktivně a energicky. Podařilo se mu výrazně oživit sborový život a jeho aktivity. Sbor opouští v roce 1972 a odchází do Liberce. V Liberci však zůstává opět jen tři roky a odchází do Ostravy, kde zůstal kazatelem až do svého odchodu do důchodu v roce 1984.

Svůj život vnímá jako příležitost služby na Božím díle. Ve svém životopise napsal: *„Nebyl to snadný život, díky Pánu za vše co jsme mohli s manželkou prožít v Božím díle. Víím, že se nám mnohé nepodařilo, ale Boží milost je nezměrná. Naše radost a náš pokoj není výsledkem naší věrnosti či příkladnosti, ale z Boží shovívavosti a trpělivosti. Dodnes prožívám velikou radost při službě evangelia. Víím, že to není ze mne, že to působí Duch svatý. Těšíme se s manželkou na život s Pánem Ježíšem v nové zemi, kde spravedlnost a láska přebývá.“*²²³

5.7.4 KAREL BUBA

Narodil se 29. září 1939 v Praze Karlu Bubovi a jeho ženě Boženě rozené Chottové. Rodiče pracovali v Armádě spásy jako důstojníci. Karel Buba vyrůstal ovlivněn vírou svých rodičů i důrazy společenství Armády spásy.²²⁴

Karel Buba uvěřil v Ježíše Krista v době, kdy jeho otec sloužil jako kazatel baptistického sboru v Teplé.²²⁵ Po absolvování vojenské služby byl 10. prosince 1961 na vyznání víry pokřtěn v baptistickém sboru v Praze 3 jeho kazatelem Milošem Šolcem st. Buba dále působil na Karlovarsku a věnoval se hlavně práci s křesťanskou mládeží. Současně vykonával civilní zaměstnání jako řidič. Tehdy absolvoval Buba večerní průmyslovou školu.

---

²²³ Archiv VV BJB, Šanon 46-60, složka 58, *Životopis Průša*.

²²⁴ Srov. VYCHOPENĚ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 137.

²²⁵ Srov. Tamtéž, s. 136.

V roce 1964 na konferenci sborů BJB v Bratislavě se při kázání Josefa Theofila Tučka rozhodl pro kazatelskou službu. V letech 1965–1970 absolvoval Komenského evangelickou bohosloveckou fakultu v Praze. Po ukončení studia odcestoval na jeden rok do Anglie, kde se mohl intenzivně věnovat studiu angličtiny. Současně tam pracoval v misijním týmu Anglikánské církve v Ashburnham Place v Sussexu.²²⁶ Získanou znalost angličtiny pak později často využil při překládání hostů, kteří přijížděli navštívit BJB.²²⁷

Na začátku roku 1972 byl zvolen za kazatele v baptistickém sboru v Pardubicích. Službu tam nastoupil 1. dubna 1972. Počátky služby byly náročné zejména proto, že se nastěhoval do sborového domu, kde stále ještě bydlel kazatel Průša s rodinou přičemž v přízemních místnostech kazatel Řičář s manželkou. Po několika měsících se mohl nastěhovat do kazatelského bytu. V roce 1973 se kazatel Buba oženil s členskou ašského baptistického sboru Helenou Kulchovou. Jeho manželka mu pak byla velkou oporou a pomocí ve službě. V Pardubicích se jim narodily dcery Helena a Irena. V roce 1982 se do pardubického sboru přistěhovali i rodiče Bubovy manželky.²²⁸

Během své kazatelské služby se věnoval na úrovni BJB práci s mládeží a byl zástupcem BJB na konferencích odboru mládeže Evropské baptistické federace.

V roce 1986 odešel kazatel Buba i s rodinou do další služby, a to ve Vsetíně, kde v dubnu nastoupil kazatelskou službu. Ve Vsetíně sloužil do roku 1992. Po ukončení kazatelské služby odešel do Ostravy, kde se stal ředitelem zařízení Armády spásy pro seniory a zároveň v tomto zařízení sloužil slovem Božím.²²⁹ Zde pracoval do roku 2006. Při své práci v Ostravě vstoupil do místního sboru Církve bratrské a příležitostně tam i kázal. V roce 2006 byl Církví bratrskou přijat za kazatele a sloužil až důchodce v Opavě.

---

²²⁶ Srov. VYCHOPENĚ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 136.

²²⁷ Srov. Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č. 4, s. 22.

²²⁸ Srov. Tamtéž, s. 24.

²²⁹ Srov. VYCHOPENĚ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 138.

5.7.5 JAROSLAV POLOHA

Narodil se 29. března 1944 v Medzanech na Slovensku jako nejstarší ze sedmi dětí. Jeho otec Viktor a jeho matka Alžběta rozená Dučajová, byli členy evangelické církve. Pak však přestoupili do Jednoty českobratrské (později Církev bratrská), kde otec sloužil jako laický kazatel.²³⁰

Jaroslav Poloha uvěřil v Ježíše Krista ve 14 letech na evangelizačním večeru v Jasence u Vsetína. Pokřtěn na vyznání víry byl 26. srpna 1962 ve sboru Církev bratrská v Prešově.

Po základní škole vystudoval střední průmyslovou školu strojní a následně fakultu strojního inženýrství vysoké školy. Studium ukončil v roce 1974. Po studiích nastoupil do civilního zaměstnání jako vedoucí technického rozvoje. Ještě v průběhu studia se oženil s Helenou Valachovou. Spolu mají tři děti: Rut (1975), Igora (1976) a Erika (1977).²³¹

Přestože Poloha byl členem Církev bratrská měl velmi vřelé vztahy s baptisty. Pravidelně se účastnil baptistických táborů mládeže v Klenovci a jezdil na baptistické konference. Jeho blízký vztah k baptistům jej nakonec dovedl k přestupu do baptistického sboru v Nesvadech.

Rozhodl se studovat na dálkovém teologickém semináři BJB, který absolvoval v roce 1977. I nadále však zůstal v civilním zaměstnání. Nakonec se však rozhodl pro kazatelskou službu a 1. února 1979 byl instalován do sboru ve Vavrišově. Zde mu však byl v roce 1982 odebrán státní souhlas ke kazatelské službě (na udání, že koná nepovolená shromáždění). Bylo mu však umožněno, aby nastoupil jako kazatel ve sboru v Tekovských Lužanech. Zde působil 4 roky.²³²

V roce 1986 byl zvolen kazatelem ve sboru v Pardubicích, kde nastoupil 1. dubna. V Pardubicích působil do roku 1995. Poloha dokázal využít otevřenost zejména mladých lidí po sametové revoluci a díky jeho službě jich mnoho uvěřilo v Ježíše Krista. Během jeho služby se také výrazně zvýšil počet členů sboru.²³³

---

²³⁰ Srov. VYCHOPENĚ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 173.

²³¹ Srov. Tamtéž, s. 173.

²³² Srov. Tamtéž, s. 173.

²³³ Srov. Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č. 3, 1985, s. 49.

V červnu 1995 ukončil svou službu v Pardubicích a od 1. května 1995 se stal kazatelem sboru v Litoměřicích. Zde působil do konce roku 2004.²³⁴ Od roku 2005 vypomáhal tři roky s kazatelskou službou ve sboru v Sokolově. V roce 2009 se opět vrátil do kazatelské služby ve sboru v Děčíně, kde působí dodnes.

---

²³⁴ Srov. VYCHOPĚŇ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, s. 174.

6 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo poskytnout informace o vzniku a historii pardubického sboru do roku 1989. Podkladem nám byly zejména dokumenty z církevních archivů a několik dalších pomocných pramenů a literatury. V první kapitole jsme se seznámili s Bratrskou jednotou baptistů, její stručnou historií i s jejími teologickými důrazy. Na pozadí tohoto rámce se pak odvíjel vznik a život pardubického sboru. Z prvních 30-ti let existence sboru nám vyvstal jako dominantní prvek osoba kazatele Jana Řičaře. Tento kazatel ve věku, kdy mnozí jeho vrstevníci řešili partnerské vztahy, končili studia či nastupovali do zaměstnání, založil v Pardubicích baptistický sbor. a během dvou let jeho působení se počet členů více než zdvojnásobil.

Život sboru v letech 1. republiky byl velmi dynamický. Sbor dokázal reagovat nejen na duchovní potřeby místních obyvatel, ale také aktivně a úspěšně působil na poli sociální pomoci. Kazatel Řičař se během 30-ti let své služby stal velmi výraznou postavou a sbor pravidelně navštěvovaly, ať už jako členové nebo přátelé, významné postavy společenského života a odborných profesních kruhů – lékaři, továrníci, právníci. Zároveň však sbor nikdy nebyl elitářský. Jeho členskou základnu tvořili lidé často nemajetní, dělníci a rolníci. Ve sboru však tvořili velmi živé společenství otevřené nově příchozím.

Jak jsme v práci uvedli, bylo a je členství ve sboru pro baptisty, tedy i ty pardubické, velmi důležité. Podmínkou členství byl vždy aktivní život ve sboru. Píšeme-li tedy o 100 členech sboru, pak se v naprosté většině jednalo o lidi, kteří se pravidelně účastnili bohoslužeb a sborového života. Tento počet pak doplňovalo několik desítek dětí a přátel sboru. Sborové společenství tak tvořilo relativně velkou skupinu lidí aktivně žijících svou vírou.

Uvedli jsme dále, že možná i k našemu překvapení ani nacistická okupace nezpůsobila sboru a jeho životu zásadní rány. Velmi brzy po válce již sbor vyvíjel stejné množství aktivit jako před válkou. K zásadní změně došlo až s příchodem represivních a bezmála 40 let trvajících omezení praktikovaných komunistickým režimem. Tyto negativní změny nastaly postupně od roku 1949, kdy byly přijaty církevní zákony a vygradovaly v soudním procesu s kazatelem Řičařem v roce 1953.

Přestože 60. léta přinesla období svobodného nadechnutí, s příchodem normalizace byl sbor opět silně zatlačen do své modlitebny. Přesah víry vyjádřený formou sociální pomoci spoluobčanům byl nemyslitelný. Možnost veřejných shromáždění byla redukována tak, že pokud se měla konat, pak ilegálně. V tomto období dochází k postupnému stárnutí členů sboru a dlouhodobému úbytku členů. S tím pak souvisí i omezení sborového života, absence dětí a mládeže.

Příčin tohoto vývoje bylo jistě více. Vyjmenujme si však alespoň některé, které se zdají být patrné. Nejprve vliv neustávající komunistické proticírkevní propagandy a některé způsoby represe, např. neumožnění studovat na vysokých školách v případě dětí aktivně věřících. V případě Pardubic měl významný vliv i proces s Řičářem a jednání církve pod tlakem režimu.

Ovšem hodnotit zde jednání církve je velmi obtížné. K tomu bude nutné další studium předmětného historického období. S tímto rovněž souvisí i postoje některých členů pardubického sboru, kteří zcela zřejmě uvěřili komunistické propagandě a nabyli přesvědčení o vině Řičáře a dalších odsouzených představitelů BJB. Ovšem i zde by k jasnějším závěrům bylo nezbytné další studium. Důležité však je, že v této práci byly mimo jiné i otevřeny zmíněné problémy, vyjádřeny možné příčiny a tak se otevírá cesta k dalšímu zkoumání. Tato práce pojmenovala problémy, kterým musel sbor čelit, tlaky, které jej chtěly bez pochybností nejen omezit v činnosti, ale v důsledku až zlikvidovat. Zároveň vydává svědectví o životě církve, která z Boží milosti může překonat všechny tyto překážky. Takové svědectví podává 67 let života baptistického sboru v Pardubicích.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

LITERATURA:

Historie sborů BJB v ČR, Praha: BJB, 1994, ISBN: neuvedeno.

KUCOVÁ, L. Odsuzují se. *Rozséváč*, 2010, roč.80, č.9/10.

PIŠKULA, J. Na pokraji propasti: Bratrská jednota Chelčického v letech 1952-1953. *Evangelický týdeník*, 2008, roč.93, č.36-7, Příloha.

Ústava BJB, Praha: BJB, 1995.

VYCHOPENĚ, J., SMILEK, J., POSPÍŠIL, V. *Kazatelé Bratrské jednoty baptistů*, Brno: VV BJB, 2005.

VOJTA, V. *Czechoslovak baptists*. Minneapolis: 1941, ISBN: neuvedeno.

VYCHOPENĚ P., KUCOVÁ L., GONDÁŠ J. *Baptistické zásady*, Praha: Bratrská jednota baptistů, 2010. ISBN: neuvedeno, s.35

Vyznání u víře pokřtěných křesťanů, obvykle baptistů zvaných. Praha: Nákladem Jindřicha Novotného, 1886. ISBN: neuvedeno.

Základ a řád ordinované služby. Praha: BJB, 1997.

Základní dokument BJB, Praha: BJB, 2010.

ARCHIVNÍ MATERIÁLY:

Archiv bezpečnostních složek (ABS), č. j. A-B/4-V-847/601, 52, arch.č. V-1170
Skupinový spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Jindřichu Procházkovi
a společníkům.

Archiv BJB Pardubice, Kartotéka členů sboru.

Archiv BJB Pardubice, Kronika sboru - svazek č.1, 1985.

Archiv BJB Pardubice, Soubor vzpomínek a svědectví.

Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č.1.

Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č.2.

Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č.3.

Archiv BJB Pardubice, Zprávy o činnosti sboru - svazek č.4.

Archiv VV BJB, Složka: Konference 1990.

Archiv VV BJB, Složka: Proces s představiteli BJB.

Archiv VV BJB, Šanon 46-60.

Archiv VV BJB, Šanon 61-75.

Archiv VV BJB, Evidence a statistika sborů BJB 1955-1981.

Národní archiv (NA), Fond Státní úřad pro věci církevní (SÚC).

SEZNAM ZKRATEK

BJB – Bratrská jednota baptistů

Jednota – Bratrská jednota baptistů

CB – Církev bratrská

ČCE – Českobratrská církev evangelická

JB – Jednota bratrská

KNV – Krajský národní výbor

KSČ – Komunistická strana Československa

ONV – Okresní národní výbor

PTP – Pomocné technické prapory

StB – Státní bezpečnost

SÚC – Státní úřad pro věci církevní

USA – Spojené státy americké

VV BJB – Výkonný výbor Bratrské jednoty baptistů

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. I Fotografie Jana Řičaře

Příloha č. II Fotografie nedělní školy a mládeže

Příloha č. III Fotografie – 25. výročí založení sboru

Příloha č. IV Fotografie – Karel Buba a sbor

PŘÍLOHY

Příloha č. I Fotografie Jana Řičaře

Jan Řičař a Marie Řičařová roz. Janebová

Fotografie z 40. let 20. století. Je vlepena na vnitřní straně desek sborové kroniky.

Příloha č. II Fotografie nedělní školy a mládeže

*Nedělní škola
v Pardubicích,
na dvoře starého domu.*

*Nedělní škola
v Pardubičkách
19. 10. 1930*

Fotografie ze sborové kroniky s popiskem. Zachycuje děti a učitele nedělní školy v Pardubicích a v Pardubičkách – rok 1930.

Sdružení mládeže sboru v roce 1924

Výlet sdružení mládeže - 1936

Příloha č. III Fotografie – 25. výročí založení sboru

Pamětní list k 25. výročí založení baptistického sboru v Pardubicích – 1947

Příloha č. IV Fotografie – Karel Buba a sbor

Kazatel Karel Buba při kázání v roce 1984

Sbor na zahradě modlitebny při návštěvě z Dánska – 1984

ABSTRAKT

ŠÍP, L. *Baptistický sbor v Pardubicích v letech 1922-1989*. České Budějovice 2011. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra církevních dějin. Vedoucí práce R. Svoboda.

Klíčová slova: Bratrská jednota baptistů, baptistický, církev, sbor, kazatel, historie, proces, soud, vězení.

Práce se zabývá historií baptistického sboru v Pardubicích. Sbor náleží do Bratrské jednoty baptistů v České republice a samostatným se stal v roce 1922. Práce je pak vymezena obdobím mezi léty 1922 až 1989. Zároveň však obsahuje stručné informace o Bratrské jednotě baptistů a počátcích působení baptistů na území Čech. Protože pardubický sbor vznikl působením baptistického sboru v Praze, zabývá se tato práce i historií pražského sboru do roku 1922. Práce představuje historii sboru, jeho život a aktivity. Sleduje vývoj členské základny, pořádané akce, práci s dětmi a mládeží. Významná část práce je věnována prvnímu kazateli sboru Janu Řičařovi. Zvláštní pozornost je pak zaměřena na politický proces, jehož se stal obětí. V přehledu jsou uvedeny i stručné životopisy všech kazatelů sboru do roku 1989.

ABSTRACT

The Baptist Church in Pardubice in years 1922-1989

Key words: Baptist Union, baptist, church, congregation, pastor, history, law suit, prison.

The dissertation is engaged in the history of the Baptist Church in Pardubice. This church became independent in 1922 and belongs to the Baptist Union of the Czech Republic. The dissertation is focused to the time frame from 1922 to 1989. The paper also contains brief information about the Baptist Union and about the beginning of Baptist work on the ground of Bohemia. Because the church in Pardubice rose up through the Baptist Church in Prague the paper also talks about the history of Prague Church until the year 1922. This paper introduces history of the church, its life and activities. Observes the development of the member base, held events, work with children and youth. An important part of this paper presents the first pastor of this church, Jan Ricar. A special attention is given to a political case whose victim he became. In the outline are stated brief biographies of all pastors in this church until the year 1989.